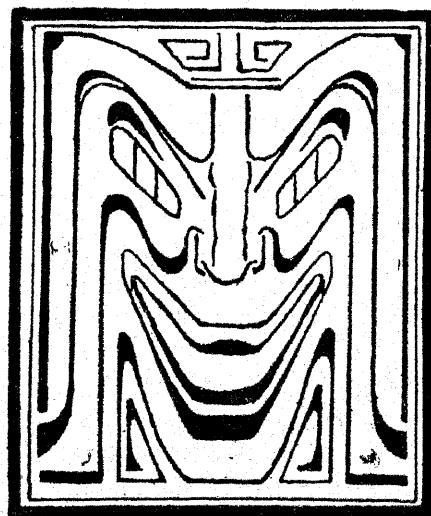

NAITELAVA

Esimene Eesti teatri-, kunsti-, kirjanduse- ja spordiajakiri

„Näitelawa“

ilmub kord nädalas — igal reedel

19. weebruarist see aasta uuel toimetusel II. aastakäiku alates, paljude piltidega, mis teatri- ja kunsti-ilmasse puutuvad, ilustatult. Kaantejoonistus kunstnik Polandi poolt. — Käesolewaks aastaks on paljud tähtsamad kunstnikud, näite- ja ilukirjanikud ning õpetlased oma kaastööd lubanud.

„Näitelawa“ juhtkirjad puudutawad teatriolusid, toowad ülewaatlikka arwustusi ja mitmesuguseid kunstiharusid käsitawaid teaduslikka töösid ning referatisid.

„Näitelawa“ kroonikaosa sisaldab teateid ja kirjeldusi kogu ilma teatrite tegewusest ja wooludest, kulturalistest sihtidest jne. Siin ilmuwad tähtsamate näitetegelaste, kunstnikkude ja kirjanikkude elulood, nende püüded ja kunstikaswatusline tegewus.

„Näitelawa“ jutuosas awaldatakse kõigeti kunstinõudeid täitwaid töösid näitelawa elust, pilkenaljasid jne. Esimese numbriga hakkab Saksa kirjaniku Wolters'i roman „Nende carriére“ ilmuma.

„Näitelawa“ divertissemenditöös ilulugemiseks sündsaid luuletusi, traagikalisi ja koomikalisi monologisid ja etteasteid.

„Näitelawa“ tahab oma lugejaid täieliku teatri-ajalooga, tema algusest kuni käesolewa ajani tutvustada, teatri tulewikuasteid ja kaswatuslist tähtsust kulturatöös silmas pidades, rahwast näitekunsti lugupidamisele wiia.

Et maal olewatele seltsidele ja asjaarmastajatele näidendsi kättesaadawaks teha, annab

„Näitelawa“ 1910. aastal 8 suuremat (3—5-waatuslist) ja 10 vähemat (1—2-waatuslist) meie olude kohast kurb- ja naljamängu era raamatuna (mitte üksikute lehtedena) oma tellijatele hinnata kaasa. Kergenduseks on täielik regis-sisseseade, märkuste ja kostüümide kirjeldus ning iseloomude seletus. Kaasaantawatest näidenditest ilmuwad esmalt: Heijermans'i „Seitsmes käsk“, Voss'i „Süüdi“, Walter-Steini „Preili doktor“, Max Halbe „Noorus“, Wied'i „2×2=5“, Minna Canti „Anna-Liisa“, A. Dinter'i „Salakaubawedajad“ ja m. t.

Spordiosakonnas on kaastöölisteks Lurich, Aberg ja teised.

Tellimise hind:

aastas . postiga	5 rbl.	— kop.	postita	4 rbl.	60 kop.
1/2 aastas	3	—	2	50	—
1/4 aastas	1	60	1	40	—
1 kuu peale	—	55	—	45	—

Kuulutuste hind:

1 lehekülg	30 rbl.		1/4 lehekülge	8 rbl.
1/2 „	15		1/8 „	4

Lehe eesotsas poole kallimad.

Aasta, poole aasta ja kuuaja kuulutuste hind kokkuleppimise teel odawam.

Üksik nummer 13 kop. Adressi muutmise 20 kop.

Proowinumner saadetakse 2 seitsmekopikalise margi eest tellijale kätte.

Adr.: liht ja rahakirjadele: гop. Ревель, редакция журнала „Näitelawa“

Wastutawad toimetajad ja wäljaandjad: Paul Pinna ja Theodor Altermann.

Toimetus ja talitus on Ehrenpreisi trükikojas, Rüütli uul. № 11.

⌘ Kõiki endisel toimetusel ilmunud näitemängusid ühes trükilubadega võib toimetusest saada. ⌘

Waata kuulutuse küljel.

S i s u: Etüde teatri kauniskunsti filosoofiast. — Wäljamaa ajakirjandusest. — Teatrikooli programmidest. — Soome kirjanik Arvid Järnefelt ja tema tööd. — Divertissement: Kui wihma sadama hakkas. — Uleskutse Tallinna maja- ning korteriomaniikkudele. — Roman „Nende karriera“ — Ülewaade. — Mõndasugust. — Sport. — Toimetusele saadetud raamatud — Kirjawastused. — Kuulutused.

Etüde teatri kauniskunsti filosoofiast.

Näitemängu või muusikalise sünnituse ette kandmine on uus kunst, kunst mis sellepärast koguni teisel kunstipöõllul olemas on, et „olewat“ „saawaks“, kirjule masfele, keda publikumiks kutjutakse, kätte saadawaks teha.

Nüüd wõiks lugijaid siis uue teatri filosoofilise termini „tegewustikuga“ lähemalt tutwustada. „Saaw“ (Werden), on wabest, kui faksakeelest ofjekohetõlgitud termin, weidi lonkaw ja sellepärast lubatagu mulle ilusamat, omasemat sõna „walminew“ ehk „tegew“ tarwitada. Nendega saaks igatahes näitleja kynetilist, filmapilklist loomet kõigeparemini wäljautelda, kuna surnud kunstisünnituste juures lõpuliselt kujus farnaseid sõnu iseeneestmõistetawalt tarwitada ei saa.

Niiwiigi kunstiteooriat „tegewustikku“ mõistesje wiies ja igat isefeiawat sünnitust õiete hinnates, hindame meie ka näitleja ja muusikeri kulturalist tööd ja anname neile kunstniku au, nagu igale teisele kunstisünnitawale olewusele, kunstitegelasele. Näitleja pole mitte järeleandjaja, näitleja pole mitte teiste kirjutatud lausete wäljautlew gramofon, ta pole mitte lihtne wabend sünnitaja ja hulkade wabel, waid isefeiaw kunstnik, „tegewustiku“ looja. Ande ja oma loomewõimega teeb ta statistilisest dünamistilise kunsti, annab lihtsate sõemate elu. Ma nimetan siin dramatikalist ja muusikalist sünnitust lihtjaks sõemaks, mis wagt

ettekandmisel „walminud wiljana“ hulkade ette ilmuwad, kuna wastafel korral nad aga lihtsateks autorite poolt töötatud luukeredeks jääwad. Autor ei ütelnud nendes töödes ekspresifiliste abinõude puudumisel mitte kõike seda ära, mida ta ütelda tahtis. Pilt wõi raidkujut on sellepoolest palju täielikum kunstisünnitus ja nende juures oleks „elustamine“ sünnitusele enefele kahjulik, sest ta wõtaks töölt pubasifilofialise iluduse ja kauniduse, maalitõõsid on nõndanimetajud, „elawates piltides“ küllast nähtud, ka seda, et nad kunstist ja esteetikast kaugel ära on*).

Kõigest sellest, mis eelpool harutasin, selgub näitleja loow töö, isefeiaw kunst, mis statistilisest dünamistiliseks muutmist oma eesmärgiks seab. Sellest, mis kirjutatud draamas, draamakirjaniku waimusünnituses „on“, teeb näitleja isefeiawalt seda, mis „o l e m a p e a b“, mis draamast wäljaspool, näitleja sünnituswõimises seisab. Kirjanik teeb sünnituse walimis ja näitleja sünnitab seda, temale elu andes uueste, kirjanik lõpetab formuleerituna ja näitleja algab loowa tööga, See näitleja loow, walmiw, wõi saaw kunst on niisamajuur saladus, kui näitekirjaniku waimusünnitus. Ette kandmisel tõuseb aga mõlemi salduse pealt

*) Tegewustik langeb meie hallil, ajajärgul teatriga ühes. Niisama on lugu ka muusikas. Teater muutub kinematografiks ja muusika gramofoniks. Üks kui teine on — kunstniku dünamie, loowtegewufeta liikumine.

kate, kuna „olewas kunstis“ saladuse kätte tõstmine täieste võimata, või jälle nii võimalik on, et kunstisünnitus meie ette siis rüvetuna ilmuma peab.

Näitleja ei ole näitekirjanikuft ei kõrgem ega alamam. Ta jätkab iseiseiswalt esteetikalift tööd, mis kirjanik ei suutnud. Loob endiseft kunstisünnituseft uue sünnituse. Halb on lugu aga siis, kui kirjanik näitemängu kirjutades näitlejaid ja näitelawa oma ees, oma waimufilmude ees näeb ja koguni lubamata on see, kui ofad juft kellegi näitlejale spetsiell on kombineeritud*).

Nii on kirjanik ja näitleja igauks omal kohal, oma asja juures ja nende kunstinõuded, kunstimethoded pole mitte ainult mitmesugused waid ifegi dia-metrilifi wastasfeiswufi tuleb ette. See aeg, kui üks oma töö lõpetab, oma ees oma sünnituse realkujutust, statiifliffi resultati näeb, näeb teine „loomeproffessi“, „loometegewustikku“, mis igawene, kui aeg, kui elu..

Kuigi näitleja wõõraid lauseid tarwitab, fiiski pole nendes lausetes efialgelt ju mitte draama! Lausete puhtalt wälja ütlemine ei ole kunst. Kirjanik andis ilufalt kombineeritud laused ja formuleeritud mõtted, aga mitte tõffe draama. Küsimine wõiks wabest selles feista, kas on waja draamakangelast tegewuses „näha“ ja tema in statu nascendi üle elada? Selle peale wõib eitawalt wastata. — Kui juba filmade ette piifarate nägemise ifu tõuseb, realfetele kujudele püütakse, siis on uut kunsti, uut sünnitust, uut, täieste iseiseiswat luulewaimustust waja, mis kirjanik-poeti üleelastustega mingifugustes fiduwuses ei ole. Dynamiiftiliffel draama jällesündimiffel, on uut loowat ifikut waja, kelle kunst koguni teine on, kui dramaturg-poeti oma. Näitjeja ja draamakirjaniku poefia wabel on juft feesama fide olemas, mis maalikunffniku ja loodusegi wabel. Loodus annab temale iluduste fchema, kuid tema interpretatfion jääb kunstnikule täieste lahiffeks. Sellesfamas feifabki „homo additus naturae formul. Maastik (paysage) on ifeene-sefftki ilus, kuid „küfiwale hingele“ on tema petlik koopia ligem ja kallim, kui elaw loodus. Clodt-Mone kirjutas kabe wiljanabra üle wiisteiftkümmend ifefuguff etudet ja mina arwan, et wiisteiftkümmend näitlejat, kes Hamletit ette tõiwad, andfiwad wiisteiftkümmend kunstisünnitust, kuna Shakespeare Hamlet ikkagi üks ja feesama on.

Esimesel waatamiffel näib lugu küll nii olemas, et

*) Siin tõuseb muidugi tume küsimus, kas kirjanik näitelawa funda ei tohi? — Olgugi, näitelawa tehnikas ja puuduste tunämine on tarwilik, aga see on ka kõik. Ülearune jääb ülearufeks.

„wõõrad“ sõnad näitleja waba loomewõimaluft segawad, seft ta peab ju oma wastasnäitlejale ainult pähe õpitud lauseid ütlemas. Improwiffatfias oleks igatabes loomulik, ehk küll ka fealgi näitlejale ette walmis-tamiffeks thema tutwustamine ja ifi juustamine tarwilik on. Nii oli lugu see aeg ka tõeste, kui draama alles lapseasteid tegi Wana-Italia dell'arte'des. Muidugi ei tule seda tolleagefe publikumi kauniskunsti maitsega feletada, waid sellega, et tänawakomödiatelt pabatabluft, kuriteoliffi moralifeerimiffi ja nilbet nalja nõuti. Jgal juhtumiffel pandi sellepeale suurt rõhku, et näidend publikumi huwitaks ja etendus ife kanti harilikult kufagil awalikul platfil, publikumi keskel ette. Publikum wõis wabalt ja kergeste näitlejate sekka ennaft segada ja kuigi pärast etenduffi, näitelawadel andma hakati, ei olnud siinagi minek publikumile keelatud*), seft näitlejate eesmärk ei olnud ju kunsti mõjuawalduse differentsifeerimine, waid, et kõik ikka kõike näha wõikfiwad. See on küll weider, et publikumi näitelawale lasti, aga ometi on see ajalooline tõde. See aeg ei olnud näitelawa mitte kunstimempel, kunstialtar, nagu meil — meie tõstame näitelawa publikumiffi kõrgemale, teeme tema sümbol-seks, idealfeks, seft ohwrialtar peab palwetajaft alati kõrgemal olemas.

Kuigi „wõõrad“ sõnad kudagi näitleja wabat loomet paralifeerikfiwad, kas siis teatri ideal peaks näitlejate näitelawal themadeta ja ifiutundmata impro-wifeerimine olemas? — kaugefftki mitte. Kõigeft ees-pool läbiwõetud harutustest feigub, et päheõpitud „wõõrad“ sõnad mingil kombel näitleja wabat loomet segada ei wõi. Tema kunst ei feifa ju mitte sõnades, ega nendes „aukliffes“ mõtetes, kes tragödiase elu-andmiffeks jõuetumad on. Tema kunst on salajam ja fägawam. Loometõös, igal minutil uuenewates piltides ja kujudes, peab ta läbielawale draamale waik-wat uimastust andma. Sõnadeft ja lausetest peab ta kõike seda wäljaidealifeerima, mis draamas mitte öeldud ei olnud. Jga fägawus warjab oma saladust**) ja selles peitub kogu elu müstika. Neid müstikaliffi alanduffi wõjuwalt awaldata, selles feifabki näitleja loome ülesanne. Wäikeste, segaste ütelse taga peitub fagedaste waikiw Jgawik.

Kirjanik kirjutas sõnad, sünnitas mõtted. Mis

*) Peab meeldetuletama, et ifegi Garrick weel näitelawale minnes noorte hulgaft, kes näitelawal lärmitsefiwad, teed läbi pidi murdma. Ja waff hiljufi kaodati alles näitelawalt kõrwalkulisfide wahelolewad pealtwaatajate lofhed ära.

**) Maeterlinck.

teeb publikum nendega? Mõtteid ja sõnu pole wõhemalt teatris wõimalik näha, neid peab kuulma. Teatris, kus näitleja omas riigis on, pole kuulajaid, waid waatlejaid. Ja kui näitleja ainult passiwliks abinõuks „wõõraste“ sõnade edasiandmisel oleks, siis peaks publikum tema ettelõetuid „wõõraid“ sõnu kuulama ning nii wõi teifiti ümber töötama. Publikum läheb aga teatrisse, et seal midagi näha. Tema „waatleb“ draama ettekandmist ja selleks, et kogu publikum teatris kirjaniku sünnitatu draamat näha wõiks, on näitleja, kui iseseisaw kunstnik. Kirjanik wõib ja peab hulkasid enese kuulamisele sundima, aga sarnast draamat mida igati ilma näitlejata teatris näha wõiks ei wõi ta sellepärast sünnitada, et selleks temal igasugused abinõud puuduwad. Wägew dialogmeister, poetifilosoof, Hellada unustama iluduse kunstnik Ibsen ei taba ju näitlejat sellega tappa, kui ta teda enese „kuulamisele“ sunnib, ta on ainult meie näitlejast, kes Ibseni draamades olewatele iludustele ja kõrgetele sõnadele ning mõtetele kohaseks mõjuandmiseks jõuetu on — mõõmata kõrgem. Meie näitleja ei ole tema tööde ette toomiseks küllalt tugew, ta on weel nõrk. Ta ei suuda selle Ibseni iludusega käsi käes käia. Et Ibseni wõimsate sõnade ja mõtete eest eesriiet kergitada ja tema töödest seda wäljaidealiseerida, mida seal öeldud ei ole, et dynamistlik kunst ka tema töödes sünnitada, selleks peab niisama suur kunstnik olema, kui Ibsengi.

Tuleb ka ümberpöörduid lugusid ette. Mõttewaejus, idealide puudus, segased laused — aga näitelawal ilmub meile elu ilufates kujudes. Tähendab, et „wõõrad“, segased sõnad näitlejat ilusa, arusaadawa loomisel sugugi ei seganud.

Sagedaste näeme aga näitelawalt ka midagi hullu. — Näitleja on gramofon, esimene kopeeria. Olgu mõtted ja sõnad, kui ilusad tahes, siiski on nad ainult sõnad, mis ei soojenda, ei sütita ja meie peame lahkuma, et mitte oma närwisid rikkuda, oma kannatust wiimase wõimaluseni kaalu peale panna.

Rikutud näitemäng ei ole mitte lehekülgedes waid näitelawal. Temal pole mõju, ta ei awalda traagikalist sõnade saladust. Ette kande nurjaminek on täieste näitleja süü. Kirjanik lõpetas oma töö ja luule waimustusel nii hästi kui suutis. Näitlejal on sünnitamise wõi mittesünnitamise wabadus. Ta wõib kirjaniku sõnu lihtsalt lugeda, ette kanda, kunstikujusid ta luua ei suuda. Ta kas on andeta, wõi ei taba ta näidelda. Kui mõjuawaldus olemas on, siis on ka näitekunst olemas, on näitleja olemas, siis

on rõõm ja õnn tasuks. Kui mõjuawaldust ei olnud, siis ei olnud näitlejat, siis ei wõinud ju sõnade ja mõtelooga kunstnik mõjuawaldajat kunstnikku luua. Niisugust näitemängu on kirjanikul wõimata kirjutada, mis ette kanda ei sünni. Tegewustikkus wõiwad tehnika, töö, waimustuse, armastuse ja teised wead olla ja need rikuwad ette kande ning kirjaniku kunsttöö.

Kirjaniku statistilise ja näitleja dynamistilise kunsti wafele paralleelsid tõmmates, pörkame meie tahtmatalt wastupidiste wõrdlustega kokku, see on — kas ei oleks wabest midagi, kas wõi scenaria mõistes, näitleja töö eest hoida? — Iseenesestmõistetawalt ei ole see sellepärast wõimalik, et siis kui meie näitekunsti dynamistiliste kunstide seast mahakustutame, siis wõtaksime meie temalt ka kõigeelawama elemendi, tegewustiku*). Ja tegewustik ise wõib ainult in statu nascendi, nimelt loomeprotsessis ilus olla. Nii pea aga, kui meie igal filmapilgul muutuwale, meie ees olewale, liikuwale filmapilgule hüüame: „Silmapilk seisata, ja oled ilus!“ Siis häwineb iludus kohe. Kui meie ainult mälestusesse iludust jätta tahame, siis jääb ta ka. Katsuge filmapilku peatada ja teda püüda, gipsmaske alla painutada, siis näete teie, et midagi furnut püüdnud olete. — Elus tuleb aga jagedaste ette, et meie oma tuttawat, armsamat olewust furnuna ei tunne. See, mis meile nii ligidal, nii lõpmata kallis oli, on kadunud, on furnud: — tegewustik, mõju häwines; iludus on liikumises, igamünilises muutujes ilus, Wõib olla, et meie oma mälestuse sümbolis furnupõrmukastikest paremini suudame alalhoida, kui balsameeritud mumiat.

Weel üks näitus. — Kui meel waimustuse wäriwate, ärituse hoogudel ilusaid Bachuse tantsumisid kaasaaimab, siis on see ainult filmapilguks, Peatage seda filmapilku, ütlege temale armastawalt: „Seisata igaweseks!“ — siis sureb iludus...

Meie oleme jagedaste liikumiste momentalsheid päewapiltliisi üleswõtteid näinud ja ometigi on nad nagu kogu selle ilusa liikumise neetud pilge. Rõndiw inimene, lendaw lind, hobune wabas „tuhatneljas“ jne., kõik see on päewapilditusel inetu koolja, kuna aga liikumine ise ilus oli. Kui kaunid reliefid, mis Cysta phycoronica, muinasaegsete waaside, gemmade wõi ehituste peal on, mitte ühilt, waid real-õiglast, mitte

*) Niisuguseid näituseid on olemas: Bartolli („Scenari inediti della commedia dell'arte.“ Firenze 1881.) on palju „märkuseid“ See on wäga kahwafu ja igaw näpunäide Wana-Italia kuumawerelistest buffonanadest (koomikalised etendused). Niisuguseid scenariaid jättis ka andेरिका arlechin (naljataja) Everisto Gerardi kes XVII. aastaja lõpul elas, järele.

filiseeritud kokkuleppimist, waid tõsist liikumist kujutaks nagu momentalne püewapilditus, siis oleks nad inetud, weidrad ja ülinaljakad.

Iluduse liikumine on tõsine näitekunst; — nagu Bodlerowski „Le theatre de Seraphin“, nagu waiksed, monotonlised Jordani kalameeste legendad, mis ainult

kaunidust, filosoof-esteetiliselt abstraktijat ja sellepärast nõuame ka näitlejalt rohkem, jubime tema tegewust dünamistilise kunsti loomisele, nõuame temalt, mitte üksinda kirjutatud teksti ette lugemist, lihtsat ära jutustamist, waid iseseiswat filosoof-kunstlist tööd, selles mõttes, et ta draamast seda wälja idealiseeriks, mida

„Chantecler“ ja kana.

(näitemängus „Chantecler“).

liikuwates kujudes ja kunagi mitte surnud tähtedes, ilusad on, nii on näitleja luulewaimustus ainult igas filmapilklises muutuses, sündimises ja surmas ilus.

Endine teater ei seadnud enesele kunagi sarnaseid küsimusi kunsti kohta üles, waid koondas oma tegewust lihtsate, olewate sünnituste ettetoomisele, aga meie, kui oma aja kulturinimesed, nõuame kunstit

seal mitte öeldud ei ole ning meile awaks. Sellel mõttel oleme meie „olewiku ära salgamise“, mis nii palju kunstile kahju on teinud, formuliga nõus. Meie waade tohiks kunsti filosoofialise mõiste ja tema sümbolilise funktsiooni ette lükkamises olla, mille awarustesse realteater kogu oma naturaltäiendustega („elutõsijuse mõistes“) ja sümbolides kokkuleppiw teater,

kui pubaskunsti esitaja mahuwad. Ma arwan, et selles punktis ilusat wana ja suure booga ikka edasi ja edasi tungiwat uut lepitada wõiks.

Meie aegne teater, mis hálwal teel eksib ei wõi oma organismusest kohe ainult „olewiku salgamise“ nimel realkunsti wälja heita ja jeda wõi teist uut kursji wõtta, see oleks üleliigne nõudmine, üleõne hiiglahüpe. Aga teiselt küljelt waadates ei suuda ta ometigi sellel ära iganud alusel kaua seista, sest ede-

new kultura ja aeg, nõuawad oma. Ümberloomise, ümberbindamise epoche lükkab kogu meie elu ja te-
gewuift sellesamasse kawasse ja teater, kui kõige õrnema, ja hinnalifema kunsti esitaja ei wõi ega tohi siis ka ajakäigu edasipüüetest ning otfirmistest kõrwale hoida, waid ta peab ajaga ühesammudes edajimi-
nema, kauniskunstis täienema.

Dr. E—w ja teiste järelt.

„Chantecler“ ja konnad.

(näitemängus „Chantecler“).

Wäljamaa ajakirjandusest.

Draama laad. Selle pealkirja all awaldab Willy Handle „Neue Rundschau“ kirjelduse, milles ta tõeks teeb, et wiimased katsed suure draama seaduslikku tüüpust wäljatõetada, mitte korda pole läinud. Iga-wene pütte inimesesugu kõige kaugemas sügawuses sarnast seadust leida, mis kõiki eluawaldusi seoks, nende üle walitseks ja kõike waimlikka jõudusid nagu elus, kui ka draamas koondaks. Mille tagajärjel tea-

tud paralellsus draama ja üleüldiskultura teel awaneks — on ammuigi olemas. Südametunnistuse ja tunnete wastutamine draamas ei awane mitte aga ajutiste hingeelu liikuwate jõududena, waid ainsama wõimsa printsipliste probleemide elulekutsujana. Seesama südametunnistuse ja tundmuste wastutus esitab samal ajal aga poolust, kuhu kõigil aegadel kõik kultura-küsimused kokkujooksiwad, kuhu nad lähensiwad

kust nad kogunesiwad . . . Nende wastandoliku kõikumised ja kokkupõrkamised kutsusiwad waidluste tormi elule ja andsiwad isegi meie ajale teatud muljendi. Selle tagajärjel jääb meieaegne draama ka iseeneses, oma selgetes laadides alati kahtlewaks, alati küsiwaks. Draamaturgidest, kes uue, tugewa laadi loomisel muljendi piina tunnawad, loeb Handle, Paul Ernsti esimeseks. Tema abstraktliste waadete otsekohesus on kohe silmatorkaw, kui ta tühistest sõnadest elawale loomele, pildi sünnitusele, mis kaunis oleks, minna püüab. Iga üksik tegew jõud tungib loomusunni sügawusest teaduse walgusele ja annab tema draamale terawa iseloomu, mille edasiandmine publikumile näitleja poolt väga ränk wõi peaaegu wõimata on.

Teine niisugune uue laadi kirgline fanatiker olla Arno Holz, kuid tema siht olla diametral-wastuseisaw. Tema jäi ühes teiste sarnaste waadetega kirjanikkudega ka kõige pisemates detailides naturalistiile truuks ja tunnistas seda kirjanduse kõrgemaks ideaaliks ning tema draama „Päikese warjutus“ on täitsa selles stiilis sünnitatud.

Kudas ka Ernst ja Holz oma waadetes lahku ei lähe, on hallikas, kust nad oma sünnitusewaimustuse lainasiwad ometigi üks ja seesama — näitliku mõttewõimu fanatikline usk. Iga sammu peal ennast kunstisünnituses mõistuse käskudega piirates, sünnitawad nad ainult sarnaseid kujusid mis loogikale meeldiwad. Nende wahel seisawad aga armetud hulgad anderikuseid, kes loomeprotsessis õnne otsiwad. Siia kuulub suur romanikirjanikkude gruppe, siin on romantikerid, poolromantikerid, individuaalistid, unistajad ja liirikerid. Näib, nagu tahaks ärganud mõistus kogu poetlisi wõimalusi energilisele tegewusele sundida. Nii sünnitatakse sagedaste algupäralisi ilusaid kujusid milledel aga elaw täius ja kujutusselgus puuduwad.

Nendes kirjanikkude grupesse seab Handle Eulenbergi, kelle ämar ja kuiw näidend „Loomulik isa“ (Der natürliche Vater) meile üksikuse, ämaruse ja kangekaelsuse motiwisid esitab; sellesse grupesse kaldub ka Arthur Golitscher, kelle wiimane dramatiline katse „Der Golem“ üks rängematest sellesarnastest probleemidest näib olema (indiwiduumi wõitlus kõrgemakorra seadusega). Teatud stiili taga juurdledes, tuleb see katse nurjaläinuks tembeldada. Sellepärast, mitte õnnestanuks, et kõige parem on oma instinktide kummardamine, ehk — kuiwade sujettide juurdlemine loogika seadustes ja Julius Bobbi annab oma draamas „Das Blut“ (Weri) selleks ilusa näpunäite — oma algatud seadusele truuks jäädes, jääb stiil sujettile omaseks ja nii kujuneb naturalism sarnasena, kes ajast, ajaloost ega millegist ei hooli, waid ainult tundmusi jumaldab.

Peale Hauptmanni „Florian Geyer“i ilmumiist tunnistas Handle — Karl Albert Bernoli näidendit „Der Ritt nach Ferbellin“ kõige sündsamaks. Stilistlistes ja kulturaajaloolistes detailides kindlalt ajaloolist õigust silmas pidades, eraldab näidend selgetel joontel oma aateid, müstikat ja realsust. Selles stiilis on aga ka weel halatsemisewääriline naturalism ja

kirgiselstwaewlew uus romantism tunda. Kogu oma ajaloole allaandliku sujetti ja stiilikujutuse, tundub nendes sünnitustes meie aja maitse ja arusaamine draamast.

See on modernistlikes waimus ajaloolise draama pidukäik, ja paljud dramatilisid ümbertöötuse puudused, mis sagedaste liiga palju anekdotilisi dettaillesid juurdlewad ei suuda, kuigi nad oma ideedele ustawaks jääwad, seda pidukäiku niipea mitte segada, ning kaua peame meie weel praeguse aja mõistete lahkuminekutes ümber eksima.

Teatripubliku- Publikumil on alati õigus. See on **mi hingeelust.** kogu teatriilma dogma, isegi autorite, kes näidendisi kirjutawad. Ka see, kes publikumi moraliõpetaja on, peab seda meeles pidama, et salgad wähe mõtlewad ja rohkem tunnawad. Nende mõistus pole mitte õige otsustaja aga nende süda käib õiget hindamisteed. „Mina kardan aga, et salga juures südametunnistus puudub,“ ütleb Max Nordau „Neue Freie Presse's“, ning edasi proowib ta seda kohe tõeks teha.

See juhtus 1791. aastal, Prantsuse suurel rewolutsiooni ajal.

Waewalt lapseeast wälja astunud neiu de Saint-Salbi wiis tema tädi Tuilleriesse. Neiu saab kuueaastase iludusega, nagu muinasjutulise printsiga tuttwaks. Ta töötab aias, ei pelga oma tegewust ja wõttab lapseliku lihtsuse, aga majesteetliku tooniga neiu oma jutule. Naljatab ja lobiseb temaga. Neiu ulatab temale Lõunamaa kasmu *colorados gigantea*, mis tädi temale annetanud, seemned oma iludusele, ning see annab oma kullakarwalistest lokikestest tukakese. See on noore neiu elus kõige ptham silmapilk ja paljude aastate järele walgustab ja soojendab ta ennast ikkagi selle silmapilgu meeldetuletusega. Suured riiklised sündmused . . . Konwent, keisririik, esimene ärkamine Bourbonide tagandamine, juuli rewolutsion. kodaniline isewalitsus, kõik see ei puutu temasse. Ta ei pane seda tähele, mis tema ümber sünnib, tema elab oma paradiislikkudele silmapilkudele, mis teda nooruses õnnestasiwad. Ta ei usu, et tema iludus, see kollaste lokikestega prints surnud on. Ta loodab, et tema asemel keegi teine hukka läks ja tema iludus peasteti, et ta põgenes, et ta kusagil kaugel üksi on, igawust tunneb ja tundmata . . . Ja ta ootab teda. Ta teab, et kord päew tuleb, kus tema prints ilmub ja siis tahab ta kõik oma tunded temale awaldada, kogu oma armastawat õrnust temale maitseada anda . . .

Kõik, kes tema kätt paluwad, saadab ta tagasi, jääb seltskonnale wõõraks ja unistab 57 aastat oma kähärjuukselise printsi üle . . . Tema majaanst aimab, et terwekstegemisel pettust ette peab wõtma. Haige juurde peab Louis XVII. ilmuma. Temal on sarnadust printsiga, ning teda nähes peaseb ta kunstunest ning hakkab elu maitsema. Kõik ripub siin pettusest ära. Juhtumine, see iga komödia armsam sõber, saadab arsti kellegi herra Roulettega, kes iga asja peale meister on, kokku; see Roulette wõib uurmaaker, mehaniker, potisepp, kirjutaja, artist, agent

ja jumal teab veel mis, olla. Sellel mehel on Bourbonidega palju sarnadust ja ta on Louis XVII. elaw pilt. Selle poole pöörab arst. Asi edeneb. Ta maskeerib ennast, paneb ordenid rinda, õpib oma osa selgeks, kirjutab lille nime ülesse, mille seemned kord neiu printsile annetanud ja palub ennast teatada. Temakene ei tea midagi ja palub külalist sisse lasta. Uks awaneb ja saali ilmub tundmata. Temakene waatab wõõrale silma ja — kiljatab. Jme oli sündinud. Jumal oli tema palwet kuulnud. Ta näeb oma kuningat oma ees! See on ju tema. Tema eluaegne unistus Louis XVII. Ta tunneb silmapilk tema ära. Weri tungib temale näosse, süda ähwardab seisma jääda. Ta arwab, et õnne pärast sureb. Ta tunneb aga eneses jõudu, suudab ennast rahustada, langeb tema ette põlwili ja sõnab õnnest wärisewal häälel: „Minu kuningas!“

See on Henri Lavedani 3-waatuslise näitemängu „Sire“, mida lugemata korrad „Comedie Française“ teatris ettekanti, sisu. Pea järk, efekt ja huwi on wiimasel silmapilgul, kuna kõik muu nagu sissejuhatuse on. Fanatiline klawerimängijanna nägi oma ees wägewat taewa awaldust. Ta tunneb eneses ekstaset, mis piinatutele õnne annab ja samal ajal, kui temakene üliõnne tunneb, kui iga südame tuksatus kaksüksuse õndsust aimab, on teine clown — karrikatuuriliselt imiteerib ta kuninglikka kombeid, jutustab läinud aegadest, kingitud lillseemnetest. Ta on aga nime unustanud ja eeskujulik cbouwnliselt tõmbab ta krämpsutatud paberi publikumi ees taskust välja, paberi mille peale ladinakeelne lille nimi on tähendatud, ning sõnab veel koomikalisesmas üteldes. „Need oliwad alati minu juures!“

Kui palju ma kannatasin, kui palju läks energied waja, et mitte enne lõppu lahkuda. Ning lõpuks pidin ma oma imestuseks nägema, et keegi ei wilistanud. Ma silmasin seda publikumi. Minu ümber oliwad Pariisi uhkused, seesama publikum, kes nii ruttu pidada aru saama, kellel peenikene maitse pidada olema, kes igat kirjaniku tööd kõigesuurema peensuseni pidada arwustama. Ma olin kindel, et see delikatpublikum, näitemängu häbematus üle wihaseks saab, et ta teatrist lahkub, kui alatu clown omale päheõpituud sõnu selle süüta ja ausa idealinimese wastu tarwitab. Aga ei — ei olnud ainustki inimest

saalis, kes seda rüwetuseks oleks pidanud. Publikum' kellede seas palju kuulsused ja teadlased oliwad — naeris, naeris kõige lustilisemalt, kui jultunus waimustatud õrnsüütust pettis.

Neiu ei lase oma printsi enam kaduma, nagu see arsti plaanis oli. Ta paneb kogu oma kahe miljonilise waranduse kõik tema ette ja palub teda oma juurde jääda. Roulette on küllalt nii korralik inimene, et ta rahalise pakkumise tagasi lükkab, kuid teise plaani juures hakkab ta kõikuma. Ta jääb majasse, kus aga pärast pettus awalikuks tuleb.

Kõik see on wähehuwitaw ja „Sire“ on niisama sugune mitteõnnestanud näidend nagu teisedki mõõdaläinud hooaegsed. Mina poleks Lavedani lapsukest jutustama hakanudki, waid ma tahtsin sellega aga Pariisi publikumi maitset ja arusaamist ning hindamise wõimist arwustada. — Wõib olla, et oma eraelus see publikum wäga tundlik, isegi sentimentalne on. Kui nad aga teatris istuwad, ja sarnase nurjatuse wastu ei protesteerid, siis peab koguni teisele arwamisele tulema. Tuleb nii välja, et meieaegne publikum seesama on, kes Roomas gladiatorisid ja Ispantias härjawõitlusi näha ihkas.

Wäga kerge oleks veel näpunäiteid meie publikumi maitse ja arusaamise mitteloomulikkuse kohta tuua, kuid ma toon veel ainult ühe nimelt „Wenedigo kaupmehe“. Kui palju kordasid pole ma seda waadelnud ja publikumi silmitsenud. Mitte korragi ei märganud ma, et publikum sellest tütri alatusest ja südamesta olekust oleks saanud ning õnnetumale isale, kelle südant tema lihane laps purustab, kaasa oleks tunnud. Heinrich Heine tegi sellesama küsimuse kohta omal ajal wäga ilusaid näpunäiteid.

Isa keda tütar rööwis ja hukka saatis, ei olnud mitte südamesta, waid tütar. Temal pole hinge ega südant, waid temal on ainult rahutu avanturistiline waim. Publikumile meeldib see aga wäga, kui ta sarnast imelooma näitelawal näeb. Saalis aga istuwad isad, kellel ka tütrid on, nii näeme siis oma ees jällegi kombetust ammutawat . . . publikum naerab kõigelõbusamalt, kui wana idealistiline neiu ennast clown Roulette kätte wabel õnneliku tunneb olema.

Ei, publikum on oma tundmuste awaldamises ja oma arwamistes eksiteel.

Max Nordau.

Teatrikooli programmideft.

Teatrikooli wastu on huwi inimestes wäga suur, aga tõele au andes peab ütleva, et see haiglane huwi on. Lõpmatad waidlused teatrikooli wadjaduse ja mittewadjaduse asjus tunnistawad, et need koolid veel

ebrryonalfeisukorras on. Kas peaks küll farnafeid inimesi olema, kes medicina wõi ingeneuride koolide wadjadust eitawad? Ma arwan, et ka farnafeid inimesi olemas on, kes maali- ja muufikakoolide waja-

duft mitte ei eita. Need küsimused on juba ammugi wastatud ja ainult näitekoolide kohal hõljub waelusi. Mis see tähendab? Muidugi seda, et paljud omale selgeks pole suutnud teha, mis nimelt näitekool on ja milles tema eesmärk seisab.

Ehk küll Wenemaal praegu teatrikoolide arv palju suurem on, kui just waja oleks, aga siiski on paljud õige teatri lähedal seisjad isikud veel teatrikoolidega ning nende organisatsiooniga wõõrad.

Mis on siis nimelt teatrikool ja mida peab seal õppima? Teatrikool on sarnane õpeasutus, kus kõige pealt noortele näitekunsti aabitsat õpe-

tarwilised olla, tema eruditsiat tõsta, tema arusaamist tüüpuste kujutamises selgitada?.. Öeldakse, mis jaoks näitlejal kõike seda waja on, kas seda küllalt pole nähtud, kui hariduseta isikud üle maa kuulsaks on saanud?.. Tõsi, aga see ei muuda asja. See oli aeg, kus näidendid teised olivad, siis wõiswad näitlejad wäheste haridusega olla, aga nüüd, kus näidendites aateid, filosoofiat, symbolisiid juurdletakse ja nende uute tüüpuste hingelistesse emoffiate peenjustesse tungitakse, nüüd on uut näitlejat, uut kunstnikku waja. Endiste näidendite, tüüpuste kujutamises oli ainult annet waja, kuna nüüd peale ande veel haridust ja

Praegune Tallinna Eesti teater „Estonia“.

tatakse, see on — walmis materjalina antakse neile seda, mida nad kaua aastase praktikaga wähest näitelawal omandanud; peale selle peab seal noortele selgeks tehtama, milles üleüldse teatri filosofie seisab, ja seda muidugi sellel mõttel nagu seda Dr. Bespjaw tegi. See on eesmärk kuhu poole iga loomulik teatrikool püüdma peab.

Neid eesmärkiid filmaspidades on igal teatrikoolil kahesugused õpeained — ühed peawad mõistuseedemise peale rõhku panema, teised tehnikaliisi aineid läbiwõtma.

Wõtame esmalt esimese kõnealla ja waatame misjulgused ained wõiwad näitleja hariduseendamiseks

edenemist waja on. Endine näitleja wõib waewalt uut tooni luua, temal on nende uute inimeste hingelilm wõõras. Uute arusaamiseks on artistidel loomepsüchologie, filosofia ajaloo ja kirjanduse tundmist waja.

Siit looklewad nüüd need ained, mis teatrikoolides läbiwõetakse. Aga nagu teada, on praeguses repertoiris ka ajaloolisi näitemängusiid. Nendes näitemängudes awaldatakse nüüdsel ajal aga palju suuremaid nõudmisi, kui endisel ajal, Juba on need ajad möödaläinud, kui Hamlet wõi Daani prints hispania kuues näitelawale wõis tulla, nüüd sünnitaks see publikumi seas naeru. Ajanõudeid täitwal haritud näitlejal on ajaloo tundmine, iga rahwa kombete tead-

mine väga tarvilik. Artistil, kui ta näitelawale tuleb, et ajaloolises draamas kaasanõidelda, peab see aja järk, millest ta paar tundi kegagi isikut kujutab, täieste teada olema. Selleks, et Juli Caesarit kujutada, peab wana roomlaste ajalugu tundma, peab teadma kudas roomlased kodus elasiwad, mis sugune nende kodune sissejead oli, kudas nad lossides ja mujal elasiwad jne. Et kuningas Lyrat esitada, et Schakespeare kangelasi loomulikult kujutada, peab tolleaegseid inglasi tundma.

Ja nii näeme, et teatrikoolides õpeaineteks peawad lema: filosoфия, psühholoogia, üleüldine kirjanduse

eesj koguni wähe hoolitsetakse. Selleks, et hääl publikumi peale mõju awaldaks, on kujutawat ja selget, puhasst wälja ütlemist waja. Kujutuskõne ripub hääle muusikast ja tema õigest tarwitamisest ära. Puhtus — wabast oskusest ja hingamisest. Esimene on Jumala and aga teine, on inimese oma teha. Oma hääle üle nii walitseda, et üks toon mittemärgatawalt teisega ühineks ega jõudus ei muutuks; wõi ühte ja sedasama tooni mitmes hääle tõusus ja langemises tarwitada — seda wõib ainult harjutufe, õppimise teel kätte saada. See ongi see näitekunsti baru, mida meie diktfioniks ja deklameerimiseks nimetame

Tallinna uus Eesti teater praeguses seisukorras.

ajalugu, siis dramatilise kirjanduse ja üleüldine teatri ajalugu ühes kultura ajalooa.

Nüüd aga teiste õpeainete juurde. Et õiget joont tõmmata siis peab neid elemente eraldama, milles näitekunst seisab. Näitekunst on wabest raskem, kui teised kunstid, ja rumalus on arwata, et igaüks näitlejaks kõlbab. Muusikakunstnik loob meile ilusaid helisid, maalikunstnik teeb ilusaid pilditufe maastikkudest ja mujalt, raidkunstnik loob ilusaid kehakujusid, kuna näitekunstnik rohkem peab wõima — ta peab muusiker, maali- ja raidkunstnik olema.

Miks ta muusiker peab olema? Mis helisid temal on kuuldawale tuua? Tema helid, tema muusika on tema kõne, tema hääl. Näitekunstniku hääl on tema a ja o, sest sellela kaoks tema jõud, tema wõim! Sagedaste näeme aga, et diktfioni ja hääle

ja mille peale koolis iseäralist rõhku tuleb panna. Ainult selge ja kujutataw kõne, see häälitustega ilusaste „mängimine“ ongi seesama, mis meid kuulama paneb ja ühes tundmusteawaldustega meid sinna wiib, mis maintsest kõrgemal seisab, meid realsusest tunneteilma wiib.

Aga mitte ükji rääkimise- wõi kõneosawust pole näitlejal waja. Tüüpuste loomulikuks kujutamiseks tuleb temal sagedaste oma kehakuju, seisakut, kõn- nakut ja liigutufe teisendada. Ta peab noorena ja wanaraugana kõndida ja liikuda oskama, ta peab talutaati ja XVIII.aastasaja Prantsuse aadeli tüüpuft luua oskama, ühesõnaga — peab ta iseene raidkunstnik olema. Kui narr on sarnast näitlejat waadata, kellel ilus hääl, hea kõneosawus, suurepäralised anded jne- on, aga näitelawal puunotina seisab ega oma käte üle

walitseja ei oska waid need temal nagu tülleks on, kes käia ei liikuda ning ümberpöörata ei oska — waba ei ole. Et taskurätikut wõtta ja nina nuusata, selleks pole išeäralist õppimist waja, aga et mõõka ilufaste wälja tõmmata ja hoopii anda — on harjumist; et passeldes wõi Maksim Gorki paljasjalgsjetes näitela-wale tulla, selleks on ainult järeloomimist waja, aga Louis XV. ülikonmas wälja astuda, moodsalt küba-rat wõtta, reverenzi teha, kummaridada, süüa — see tarwitab õppimist. Nii peawad näitekoolis tantsu-, plastika- ja webklemisefunnid olema. Tants ja webk-lemine edendawad keha painduwust ja liikumise ker-gust ning wabadust, kuna plastika ilufaid kummar-duksi, kõnnakut jne. edendab. Plastika tundides peab algajalt mõnefuguste epochede kostüümid tarwitatama, et nendes harjuda ja kombetes ning liikumistes kodu olla.

Weel on näitlejal maalikunstiniku ofawust waja. Näib wabest mõnede arwamise järele imelik olema, et näitleja ka maalikunstinik olema peab. Kus ja millal temal pintslit tuleb tarwitada? Näitleja peab aga wärwiji tundma; muidugi just mitte neid, mis maalikunstinik, kuid wärwimid, et ennaft mitte mõne coiffeuri poolt clounniks muuta. See on grimeeri-mine. Teada on, et paljud näitlejad grimeerimist wäga wähe tunnawad. Kool peab oma kaswandik-kudele grimeerimise kõiges tema peenjustes selgeks tegema — koguni nooreft alates kuni ajaloolise tundi-kesega lõpetades. Jga õpilane peab juba koolis omale farnase praktika omandama, et wiie kuni kümne mi-minuti jooksul ta mingifuguse tüüpuse oma näoft wälja wõiks joonistada. Ainult kõige nende kolme kokkukõlal sünnib illusjon ja kunstikohane ette-kanne. Mõne puudus sünnitab lonkawat näitlemist.

Weel on üks haru olemas ja see on miimika. Siin on järelemõtlemist waja — miimikat wõib õppida, aga kudas õppida, see on koguni teine asi. Miimi-kat wõib teatrikoolis läbiwõtta, aga peab ikka jeda meelespidama, et igauhe nägu ka iješugust miimikat

luua wõib. Kui ijk, kes näitlejaks tahab õppida oma näol niifama wähe libaksjete liikumisewabadust ja wõimalust tunneb, kui Egiptuse muumiatel, siis on tema miimika õppimine feesama, mis elewandil güm-nastika. On aga loomu poolt kujutawaid nägusid ja ainult need wõiwad ja peawad miimikat õppima.

Nüüd tuleb weel peaafti, see on praktika. Paljud teawad, et koolides ka jeda peab õpetatama, aga kudas õpetada, selles lähewad arwamised labku. Teada on ju, et selles asjas igal tunnianajal oma waade on. Kui kümme tunnianajat wõtta, siis on waewalt kaks, kellede arwamised selles asjas ühised on. Ühed tahawad syntetilisi abinõusid, teised ana-lytilisi. Ühe kui teise lõpp wõib ju wäga hea olla, aga ometigi on ka farnaseid profesoriji, kes midagi paradoxalsjeks ei tunnista ja filmapilkilise ning prak-tikalise äranagemise järele käiwad ... neid oleks pa-rem mitte tunnianajateks wõtta. Midagi mõistmatat olla ei wõigi, kui see, et tunnianajal oma wäljatõ-tatud kawa ei ole. Kui ta täna ei tea, mis järgmi-sel tunnil läbiwõtta, mis wõib siis seft tunnist wälja tulla.

Lõpuks oleks weel korrata, et teatrikooli õpe-aineks peaks olema — hingeteadus, mõtte-teadus ja tema ajalugu, kirjandus, loo-dufeteadus, teatri ja näitekirjanduse ajalugu. Ajalooliselt tähtsamate rahwuste kultura ajalugu ja olewik oma kombetega, selge wäljarääkimine (diktjion), ilulugemine (dek-lamatjion), plastika, tants, webklemine, näojumestus (grimeerimine) ja wõimalikul kor-ral weel näomoonutus (miimika) ja praktika ette astetes.

Wiimaks tuleks aga weel hoiatada, et teatri koolidest bürokraatlik kord eemale hoitaks, seft see on waimusurmaja ega jakfa kunagi elu ega edenemist anda.

W. Pronjatschewski järele.

Soome kirjanik Arvid Järnefelt ja tema tööd.

Üks tähtsamatest Soome praeguse aja kir-janikkudest on Arvid Järnefelt. Mis tema töö-dele iseäralise wäärtuse annab, selleks on kaks põhjust. Esimeseks see, et ta iseloomud, mis

ta oma tööde tegelasteks walib, hästi wälja töötab, need tugewaks, tõeste elujõuliseks loob. Teiseks see, et ta asju, mida oma töödes käsi-tab, rewisjonistlisest-sotsialistlisest seisupaigast

waatleb. Suurem osa tema töösid tuletawad meile Leo Tolstoid meelde. Seesamane kristlik-sotsialistline waim, mis Tolstoi töödest meile wastu waatab, elab ka J. töödes. Sellepärast nimetawadki soomlased teda oma Tolstoiks.

Oma kirjanduslist tööd algas Järnefelt alles siis, kui ta juba pooltosinat muid ametisi maha oli pannud. 1885. aastal filosoofia magistrina õppimist Helsingi ülikoolis lõpetades, läks ta walitsuse poolt stipendiumi saades Wenemaale, Moskwasse 1887. aastal õiguseteadust edasi õppima. Sealt 1888. aasta lõpul tagasi tulles, sai ta seisuste maapäewa seaduse komisjoni sekretäriks ja tõlgiks. Selle ameti peale ei jäänud ta kauaks. Warsti katsus ta kohtuniku ametit pidada, kuid ka see ei meeldinud temale, mispärast ta siis adwokadi ametit nagu lõpueksamiks katsus. Kirjanduse põllul tegi ta kõige ennem ajakirjanikuna katsed. 1889. aastal asutas ta „Päiwälehe“, mille toimetajaks ta mõneks aastaks jäi. Lohjale (Uuemaa kuberm.) talukohta omandades hakkas ta pikemaid töösid kirjutama.

Wenemaal Tolstoi töösid lugedes oli ta tähtsa kirjaniku waated omandanud, ja oma esimest tööd „Isänmaad“ kirjutades katsus ta Tolstoi mõtteid Soome algupäralises kirjanduses kehastada. „Isänmaa“ ilmus 1893. aastal esimest korda trükist. Esimene trükk müüdi peagi ära, nõnda et warsti teine trükk suuremal eksemplaride arwul wälja anti. Järgmine töö ilmus 1894. a. „Heräämiseni“ (Ärkamisel) nime all, mis vähem huwitust äratas, kui „Isänmaa“. 1895. a. ilmus „Ihmiskohtaloja“ (Inimlised juhtumised) ja „Ateisti“; 1897. a. ilmus „Puhtanden ihanne“ (Puhtuse eesmärk) ja „Maria“; 1898. a. ilmus „Ewankeliumin alku“ (Ewangeliumi algus) ja „Jeesuksen süntüminen ihmisestä ja Jumalasta“ (Jeesuse sünd. inimesest ja Jumalast); 1899. a. ilmus „Päiwänkirja motuultani Wenäjällä“ (Päewaraamat Wenemaa reisult). Tähendatud aastal ilmus Järnefelti sulest esimene näitemäng „Samuel Graëll“. Tükil oliwad mitmesugused puudused, mispärast ta suurt tähelepanemist ei leidnud. 1900. aastal kirjutas ta oma esimese suurema romani

„Weljekset“ (Wennad). Järgmine näitemäng „Orjan õppi eli Tiitus“ (Orja õpetus ehk Tiitus) ilmus 1902. aastal. „Tiitus“ leidis juba kohe suuremat tähelepanemist seltskonna poolt ja seda hakati suure südudusega teatrites ette kandma. Mõõdaläinud talwelgi kanti teda Helsingi Rahwuslises teatris üle kümne korra ette. Tüki sisu on igatahes õige huwitaw, kuid et siin selle kirjeldamiseks mitte paras paik pole, siis teen seda edaspidi „Näitelawa“ sees teises kohas.

Samal aastal kui „Tiitus“, ilmus weel üks roman „Helena“ Järnefelti sulest. Selle järele kulus mõni aasta ära, kus J. midagi uut, algupäralist ei loonud. Rohkem Tolstoid tundma õppida püüdes, tõlkis ta waheajal suure agarusega T. töösid Soome keelde ümber. Alles 1907. aastal astus ta uute töödega jälle wälja. Sellest ajast peale on ta oma töödes rewisjonist-sotsialistlikes ilmawaates maaküsimust käsitanud. Tähendatud aastal kirjutas ta oma kuulsaks saanud „Mka kuulen kaikille“ ja „Muis-telmia matkoiltani Laukon lakkomailla“ (Laugu streigimaal käimise mälestused); 1908. aastal ilmus „Maaemun lapsia“ (Maaema lapsed) ja 1909. aastal suurem roman „Weneh'ojalaiset“ (Weneojalased). Peale selle on J. palju vähemaid töösid kirjutanud ja neid ajakirjanduses, kui ka eraldi raamatutes ilmutanud. Ülepea on Järnefelt üks produkdiwilistematest Soome kirjanikkudest.

Mõned Järnefelti töödest on juba ka Eesti keelde ümberpandud, nagu Maaema lapsed koguni kahes tõlkes. Peale selle soowis üks kodumaa kirjastuseäri minewal aastal uuemad romani „Weneojalased“ kirjastada, kuid püha Wenemaa „kitsad wärawad“ andsiwad juba ennem mõista, kui tööga weel peale polnud hakatud, et see eestlastele mitte ei „kõlba“. Sellest hoolimata, et ühele tööle tee poolest-saadik juba kinnipandud on, peaksiwad siiski Eesti ajalehed ja kirjastajad Järnefelti töösid rohkem ilmutada katsuma, kui see seniajani sündinud on. Neil on igatahes palju suurem wäärtus, kui Aho ehk Leino töödel, millest meile nii mõndagi juba ümber on pandud.

S.

□ Divertissement. □

Kui vihma sadama hakkas.*)

Fr. Mihkelson.

Wikatid wiisewad

lõhnawa rohu sees.

Sääsed aga kihisewad

niitjate nina ees.

„Jomm! appi, jõudu!

*Kudas haina saap?**

„Annas Jomm! põudu,

*küll sis pia näep!**

Ja edasi küireste wilguwad,

wälguwad

need pruuniks põlenud käed.

Kuid taewa piirilt pilguwad

juba mustade pilwede mäed . . .

„Tulep, kuram . . . Ruttu, ruttu!

Joba käe pääle satte tsilk . . .

Ja tulep kesk ilosat aiga —

*oh sina sunniku wiim!**

Ja puhub tuul

ja tuleb wesi

ja märjaks saab leiwakott puul.

Rahwas aga kuuekesi

on kihinal,

kahinal

tööl.

„Saadu, saadu! Mes makat sa wiel!*

käib peremehe hääl.

„Nä'eski, et om haina iel

*nii pal'lo luha pääl!**

„Mes seal palas?*

wenitab sulane.

„Ei midägi —

küll saap sedägi!

Aiga rikkas minnä küllalt.

Anna wiiskü rublit pääle

*ehk muidu ma 'treigi!**

„Juhan, kurat . . . kos sa läät?

*Tule tagasi — poole toopi saat.**

„Ää, no ää,* wenitab sulane.

„Küll ma wiel 'treiki mõista.*

Ja sadab ja sadab

kesk ilusat heina aega . . .

Kuid kibe on töö, et aurab seljas,

et ei saa ümber kaeda . . .

„Perna'aene, perna'aene: tsia seiwä

mul leiwakoti!

Ja lamba mõisa weiwä

*mo särgi tükü!**

„Oh sina heldene aig!

Ega's nüüt muud ei ole

*kui innegi kaho, kaho pääle!**

„Ai, ai, ai!

Tsia weiwä

eski leiwä . . .

Es saa siwäwä

nüüt wiel liwäwä . . .

Perna'aene, perna'aene . . .

*. . . Uu-uu-uu . . .!**

„Küll umma aja!

Ega pelgä inämb

karjatsur'agi kedägi.

Nä ku' mina kaswi ja olli

ku's sai pessä!

*Oh sina taiwane Essä!**

Tuleb aga tuleb

ülewalt märga . . .

„Jomm! appi! Jõudu!*

„Mes sääl wiel Jomm!*

Nõõ, kurat, nõõ!

Egas päiw wiel otsan ei ole . . .

*Nõõ, — nõõ!**

*) Noor-Eesti wäljaandest.

Üleskutse Tallinna maja- ning korteriomannikkudele.

Nagu laulupidu-toimekonna viimastest teadetest näha, on lauljate ja mängijate hulk, kes 12. ja 13. juunil s. a. Tallinnas ärapeetavast laulupidust tegelikult osa mõtlewad võtta, enam kui 12,000 inimese suuruseks paibunud. Neile kõikidele on laulupidu toimepanijad kohustatud pidu puhuks Tallinnas korteris müretsema. Selleks otstarbeks on siis linna korterikomisjoni esimehe linnanõuniku hr. J. L. Jürgens'i juhatusel iseäraline laulupidu korterikomisjon tegewusesse astunud, kes asja nõnda mõtleb korraldada, et piduaegsed korterid kõigi hooride jaoks võimalikult juba mõni nädal enne pidupäewa kindlaste teada oleksiwad, nii et kooridele aegsaste koju võiks teatada, kuhu nad laulupidu ajaks korterisse wiivad asuda.

Kuna loota on, et linna-omavalitsuse ja muude asutuste poolt tarwitada antawates ruumides umbes 4000 inimese jaoks korterisid leidub, jääwad ikkagi veel hulga tubanded tegelasi üle, kellede tarwis praegu korterisid teatawal ei ole. Pealegi on põhjust arvata, et eeltähenadatud päewadeks ka piduõõraid õige rohkel arwul meie linna kokku woolab, nii et meie wõõrastemajad ega sisesõidubooiwid neid kaugegltki mitte enestesse ei suuda mabutada. Peab siis piduõõrastele võimalust müretsema, eramajades korterid leida. Ka selle ülesande täitmise kawatses pidu korterikomisjon oma hooleks võtta ja awab selle tarwis linna korterikomisjoni ruumides, raekoja ees,

wana waekoja peal, Wana- ehk Rootsi turu ääres, laulupidu korteribüroo.

Kuid korteribüroo ükski ei suudaks, kõigest enda haast tahtmisest ning agarusest hoolimata, asja iseene- sest omefigi weel mitte sibile wiia, — selle võimaluse annaksiwad temale, kui wabetalituse-kohale, alles meie linna maja- ning korteriomannikud. Seisawad ju paljudelgi meie linna elanikkudel iseäranis just suwe ajal korterid kas peaaegu täieste wõi suurelt jaolt tübjad, kuna elanikud ise suwekorterites wiibiwad. Hea tahtmise juures oleks elanikkudel tihti võimalik ka oma tawalikust korterist üht osa paariks päewaks ära lubada. Just see suguste korterite asjus jääb laulupidu korterikomisjon meie linna elanikkude poolt elawat toetust lootma. Kõiki sellekohaseid ülesandmisi — kas suusõnalisi wõi kirjalikka — palutakse võimalikult lähemal ajal wana waekoja peale korterikomisjoni esimehele hr. J. L. Jürgensile teatada (äripäewadel kella 10—2 e. l.) ja ühtlasi lähemalt ära tähenadada, kui suured ülesantawad korteriruumid on, kui palju linna laulupidu ajaks inimesi wastu soowitakse võtta, kas seal mingisugusid magamiskohataid saadawal on ja mitme inimese jaoks jne., ja kui korterid ainult maksu eest lubatakse tarwitada, siis palutakse ka maksumäär ära tähenadada,

Tallinnas, 6. aprillil 1910.

Tallinna III. Eesti laulupidu toimekond.

Nende karriera.

W. Wolfers'i roman Saksa näitlejate elust.

9

Nad oliwad nagu lapsed, kes ainult olemisele elawad, ning endid kõigega, mis võimalik lõbustawad. Mäe tippudelt filmitsefiwad nad päikese loojaminekut, ja kuuwalgel aerutasiwad nad mõõda mustendawat järwe pinda. Seal peatafiwad nad, kus neile meeldis, ning siis sõitfiwad nad ära, kui koht neile juba igawaks kippus jääma. Keegi ei suutnud neid takistada ega peatada.

Kuuem peatafiwad nad Heini ääres olemas wäikeses külakeses.

Siin sündis wäikene Klara.

Kui Emmale last näidati, ei peegeldanud tema näol mitte awalik rõõmus naer, waid nirudus ja rahulolematuus. See wäikene olemus oli selles süüd-

lane, et ta oma elule koguni teise sihi pidi wõtma. Ta pööras näo seina poole ja uinus magama.

Arthur käis äritatult edasi ja tagasi, ajuti peatas ta ja filmitse läbi wiinapuuotsfide, mis rõdu ees uheldasiwad, ilusat maakohta, mis omale sügise kuju hakkas omandama. Siis pani ta omale kerge kübara pähe ja läks tänavale jalutama.

Korruga ärkas ta oma magusast unest. Ta teadis, et see peab sündima, aga kunagi ei oodanud ta seda. Ta sündis seda mõttet ikka põgenema, ta ei usaldanud ahwardawale tulewikule näosse waadata. Nüüd aga sündis olemis teda realelule filma waatama. Saps sündis — see äratas teda mõtetest. Olemis ja kare elutõsidus seisis nüüd kõige hirmuäratavamal kujul tema ees.

Tal ei olnud enam peaaegu mitte midagi, kogu oma väikese varanduse oli ta läbi elanud. Kõik hiigi kerkis otsaette, kui ta kõige selle peale mõtles, kui ta Emmat ja last meelde tuletas.

Nüüd oli vaja tööle astuda, et kõhutäidet saada.

On ju palju sarnaseid kohtasid, kus teenistusest lahkunud ohvitserid tööd leiavad. Ta oli kindel, et ta kerge waevaga mõne direktori, agendi või äri-ajemiku koha saab.

Arutuse pärast värisedes jooksis ta ajaletoietus-tes, kirjutas kirja, kirja järele.

Emma ei tea veel midagi, aga kord tuleb aeg, kus ta temale kõik peab avaldama.

Emma tõusis woodist, ta oli veel kahwatu ja nõrk. Arthur istus kirjutuslaua taga ja näris sulge.

— Mis määratu kirjawahetus sul iga päev on? — küsis Emma tema ette seisma jäädes. — Ma arvan, et sa kogu oma eluajalgi nii palju pole kirjutanud, kui nüüd, viimastel päevadel.

— Misja seisukord nõuab seda.

— Misja seisukord?

— Sa.

Emma hakkas tuba mööda jalutama.

— Kudas sinu pangapidajaga lugu on? — küsis ta weidi aja pärast. — Kas ja ikkagi temalt pole rohkem korralikkust nõudnud? Kas ta ikkagi veel pole protsentifid ära saatnud?

— Ei.

Arthur tõusis üles, läks afna alla, istus siis ja tõusis jällegi üles.

— Kuuled sa, Emma, — algas ta viimati josis-tawal häälel ja arutuse pärast näost punane olles, — mina . . .

— Mis on?

— Meie peame rohkem kokkuhoidlikumad olema . . .

— Kokkuhoidlikumad? Mikspärast?

— Meil on laps . . . ja sellepärast . . .

— Mis sa tahad ütelda?

— Meie peame sellepärast kokkuhoidlikud olema, et . . .

Katkestatud lausetel avaldab ta Emmale oma seisukorda.

Ta ehmatas, kui ta Emma pilksid näeb.

— Emma, mis sul on?

Ta ei vasta.

— Mis sul on?

— Mis sul on?

— Mitte midagi, — vastas Emma ja pööras ära.

Ei, seda ei olnud ta oodanud! Niisugust wõimalust ei olnud ta mitte rehkendanud! Ta ei teadnud mis teha, mida ütelda. Mikspärast wõitis ta teda naisteks. Ah, kui ta seda ennem oleks teadnud, ta ei oleks mitte temale läinud.

Tuli sügis, tuli tali, aga Arthur polnud ikkagi veel kohta saanud.

Viimati sõnas Emma, et parem oleks Berliini minna, seal saaks ta ennemine kohta. Tema, Emma, wõiks näitelawale minna ja siis teeniksidwad mõlemad oma leiba. Jmelik, niipea, kui ta näitelawa meelde tuletas, hakkasiwad tema filmad sõrama. (Särgneb.)

Ü l e w a a d e .

Berlinist. Ajakirjas „Shenskoje Djelo“ leiame Berliini sõnume. Saksa näitlejannade mittingu üle. See oli midagi mittehariitku — kehtsõli, peale etendust. Näitlejannade kaebus on arusaadaw: väikene palk, garderobe nõuded jne. Peeti paljusid kõnesid ja hilja õffel wõeti resolutsion wattu — riigipäewa poole palwega pöörata, et wõimalikult pea seadus wälja antaks, milles näitlejannade allespidamise minimum wälja oleks töötatud ja kostimid, kas ajaloolised eht ajakohased — entrepreneuride kanda tulewad. Ja viimaks, peaaft — „meheleminetu ja emakssaamise teelu tagasiwõimine“. Wiimane küsimus sünnitab teatri ajakirjades suurt polemikat. Nii leiame Saksa näitlejateühituse hääletandjas „Der neue Weg“ mõned kirjeldused selle küsimuse kohta — pro ja contra. Praegu seisab igas lepingus punkt, kus entrepreneur lepingut murda wõib, kui näitlejanna direktoriumi nõusolekuta abielusse astub. Mutidugi ei seisja lugu mitte selles nagu kõnepidajad mittingul tähendasiwad, et näitlejanna neiu publikumile kätkestawam on, kui näitlejanna naine. Arwame, et solidarentrepreneuride juures sarnased waated haruldased on. Lugu on itka selles, et mehele minet raskejalgsuse ajad kaasa toob, kuna entrepreneurid „ema hoibu“ oma peale wõtta ei wõi. Meelilise on sarnane waade naisterahwaste kohta ka mitmetes teistes tööstuseharudes. Et raskejalgsus näitlemist segab, seda meie eitada ei saa. „Ema terwise seisukord“ on — ilus ülesanne, aga miks entrepreneur seda siis oma arwesse peab wõtma? See pole erasiitu asi waid riigi. Entrepreneur pole mitte ämmaemand ega mõni lasteata direktor. Nii otustaswad näitlejannade wastasid. Kui küsimus riigipäewale peats

minema, siis tuleb neil küll sõjawäelistest peale hakata ja — juba ette wõib arwata, et otus mitte näitlejannade kasuks ei tehta. Mis garderobe küsimusesse puutub, siis on see teatrite komisustsiwi ja selle kurja juur on sügawamal, kui wahest arwatakse. Entrepreneuridele kohusiks teha, et nad riided la-sektsiwad õmmelda, ei tähenda veel küsimuse otustamist. Formalselt wõib olla et wõtawad entrepreneurid sarnased kohused oma kanda, aga nii pea, kui näitelawal filmi pimestaw torebus ja kallid tualettid peremehenewad, siis — ütlevad nad ära ja näitlejannadel, kui nad koha peal sooviwad olla ei jää teist teed üle, kui — ise omale kostimisiid soetada. Tualettide liigtorebus on teatri rõhuja ja kunstiihesande naisterahwaste konfeksionini alandaja. Kuig toredate kostimide wastu peanab juba registreerid wõitlema ega turrelehtebe märksid, kes naisterahwaste desseus kiidawad, mitte arwesse wõtma.

Praegu elab Saksa näitlejateilm üleüldise suurt ülemineku aega üle ja teadmata on, millega see liikumine lõpet ja kas meie Saksa näitlejate olutorra peatsid sohtal-parandusi niipea näha saame.

Praagast. Siit teatatakse, et Mougès Sienkiewiezi romanist „Quo vadis“ ooperi on teinud, mida Pariisis esimest korda ette toodi; tõe olla näitelawaliselt suurepäraline.

Antwerpenist. Hiljuti näideldi siin „Wäikeses teatris“ näidendit, mis kodanikka piitsutas, naisterahwaid waga defolleteeritud riietes näitas ja kombepoliitiseillemat pillas. Poliitsei ei wõinud näidendit mitte ütsinda etendusest ära, waid otustas ka kaasamängijaid kunstnikka wangi panna. Poliitsei ilmus

jaali, publikum arvas mõne nalgaga tegemist olema, aga kui kuuldi, et teadagi wälja minna ei lubatud, tõusis ärewus suureks. Ettekiitlajad wõeti pearaanamata ja rebiti puruks. Ohuohu riietes olematele näitlejannadele, koorilauljatele ega näitlejatele ei antud niigi palju aega, et nad endid teise riide olesks panna wõinud. Tuhandate pealtwaatajate pilkude all pidiwad nad läbi tänawate politseiwahiwõtte sammuma, kus ülekulamine mitu tundi aega wõimalis ja terwe näidend ette lasti tuua. Teised tegelased lasti, kui Belgia alamad kohe wabaks, kui ülekulamine lõppes, kuna aga peaosja mängijanna neiu Pariisite hommituni teatrisõitmis trellede taga pidi olema.

Varjifist. Fetaterina teatris kestawad harjutused balletis edasi. Tähetatse nimelt Pariisis Wene balleti näidendid eite tauda.

Peterburist. Minewal festiwalidal toodi Edmond Rostandi kõmunäidend „Chantecler“ kirjanuse ja kunstifilmi näitelamal ette. „St. Pet. Zeitung“ tähendab etteandele kohta: kui korwioiisil punutud eestate, mille peale määratu suur, peaaegu terwet näitelawa awaust kaitsew kull on maalitud, üles tekitis, siis mürises minutisid wältaw käteplakutusemaru läbi jaali. Nii wäga mõjus tore, loomutruu tanaaia kujutus oma kanade, kanapoegade, aride paride, perlkandade, kalkunite ja teiste sulgloomadega publikumi peale. Waatleja harjub aga ifka enam ja enam nende sulgedes olewate inimestega ära ja ainult aegajalt awalbad uus näitelawaehitus jälle tähelepanemist. Kuna ei kosta see huwi aga mitte. Publikum hakkab näidenbi dramatilist tegewust filmitsema ja siis wäsitab see warsti, et aine pifats neljats järguks on wenitatud, see paneb publikumi kannatuse liig pika proowi peale.“ Paljud publikumi leaft läinud enne lõppu minema.

— „Teater i iskusstwo“ kirjutab selle kohta oma wiimases numbris weel järgmist: „Tähendan, et mul Rostandi poetilistest sümbolilistest iludustest wäga raske rääkida on, wõib olla juba sellepärast, et herraste artistide diktsion mind paljust arusaada ei lubanud, wõib olla ta peaojalise „Chantecleri“ wale muljendi tõttu. Minu arwamise järele oli ta wäga rumal wõi jälle liig mania grandiosa näie, et kõik tema poetilised, mõjuwad surutused sugugi osasse ei kaalunud. Tõele au andes on see näidend rohkem fars kui melodramatiline sünnitus — olgugi, et ta ooperi ehahlonis korraldatud on (kole balaganilised on ka wõtkulid) balletti jne. tarwitusele tuleb. Kangelasel on riigiwolikogus wahiga wäga sarnadust, see on ta nii rumal, et hommitute ukki lahti tehes arwab, et tema ilumusega riikiline mehhanismus liituma hakkab. Wlagolin oli kohati loomulik kutt. Klusab oma kostümides oliwad kanapojad ja parbid, kuna koerte ja kasside maskid sugugi meelidwad ei olnud. Deforatsioon oli wäga halb — wiimatu suurend awauste joonistused, halbaw ärawõttek botanikaistest, weidralt joonistatud puud . . . walgustuseffektid oliwad täitfa korratud. Üleüldse ei olnud midagi korbalainut näidenbis ega etteandes näha.

Peterburist. Nagu kuulda ei kergitata tänawu Maria teatris näitlejate palkaifid mitte, jef praeguigi olla direktoriumil näitlejate pidamine wäga kallis.

— Ballet ballerina. Selle pealkirja all awaldad „Peterburstaja Gajeta“ järgmise kirjatükki: „Nagu kuulsiime, on Pawlownale Amerikasfe gastroleerimiseks tähe aasta lepingut patutud ja arwatamaste jätab ta Wenemaaga jumalaga. Kuulsam ballerina on praegu Londonis, kufi temaga teiserliku teatri walitus jäbirääkimisi peab. Nagu aga teifelt poolt kinnitatatse, ei tahta Pawlowna teiserlikust teatrist eemale jääda ja paluda, et teada weel kuu aega gastroleerida lubatats. Kui jeda filmas pibada, et pr. Trefilowa näitelamalt jäädawalt lahtub ja pr. Njefesinstajaja ja Preobrashtenstajaja gastroleerijateks loetatse, siis jääb meie ballet ilma ballerina. Nii sugufes turbas seifutorras pole pealinna Terpsifore tempel kunagi weel olnud ja luwitaw olesks teada, tudas direktorium jellest seifutorrast ennaft peasta suudad.“

— N. N. Figurer tegi N. N. Saninile ettepaneku, et see rahwamajasfe ooperietendustele pearegisseuriks tuleks.

— Doperline tournee. W. J. Kastorsti (bass) ja N. M. Labiniski (tenor) sõidawad hooaja lõpul teistestse Wene-maa linnadesse ja kui need läbi, siis läheb hr. Kastorsti Berliini ja Londonisse gastroleerima, kuna Labiniski Amerikasse sõidab.

Tallinnast. Piihapäewal pidas „Wanemuise“ teatri direktor R. Menning „Estonias“ meie ehitatawa teatri osafihijuse kufsel kõnet, mille ainets „Tõelised ja teater“ oli. Alwalbame siin kõne lühidalt „Tallinna Teataja“ järele:

Praeguife ajajärgu ifeloomulikuts nähtufes on neljanda klassi, tõeliste, ehaifitüüdmine nende püüid enestele õiguslike ja majanduslike seifutorra paranemist kätte saada. Meed kiisimufed, mis majanduslike wõitlufesse puutuwad, omandawad aga terawa laadi ja leiawad ägedat wastuwaimlemist. Majanduslike ja ühifelulife wõitlufe juures unustatakse jagedaste mõned faktorid ära, mis inimese edenemises wäga tähtsat osa mängiwad, nagu kunst üleüldse ja selle üks osa, teater. Kunsti peetatse jagedaste lõhuasjats, mida ainult rikkad tarwitada wõiwad. Uga kunst on tarwilik igale inimesele. Meie leiame kunsti algidusi juba metsarahwaste juures (sõjariistade ja teha ehitamine ja ilustamine jne.), ifegi loomade juures leiame sarnast tegewust, millel mingifugusi praktilifist tähtsust ei ole. Selle järele ei ole kunst niifugune tegewus ega kunstimaitsemine niifugune omadus, mida inimene teatud ajajärgul omal tahtmisel enesele on omandanud, waid kunstikunne ja tung kunstilõbu järele on inimesel, nii üldse, fiske loodud. Ja selle omadufe mahafurumine, edendamata jäimine mõjuts inimese peale tagafitistuwalt, selle läbi saats tähtis edufaktor ära kaotatud. Et kunst wäga tähtis edufaktor ja ifegi wõitlufes abinõu on, sellest on wäljamaa tõelised aru saanud ja eneste katus hakkawad tarwitama. Kõige pealt on kirjanufe, kui laiemate ringkondade kõige kättesaadawama kunsti poole pöördub. Wäljamaal toimepanud enquette (teadetekorjamine) on näidanud, et sofiialdemokratiline ajatirjandus feuilletonide, ilukirjanduslike toodete poolest kõigeõrgemal järjel seifab. S. d. on aru saanud, kui suur mõju ilukirjandusel on, ja patuwad ainult wäartuslist toitu.

Kui kõneleja iga kunsti juures lühidalt peatunud ja otsefele jõudnud, et teatrikunst üks kõige mõjuwamatest ja kaswatamatest on, heidab ta lähitefe pilgu teatrikunsti ajaloo kohta. Kõrgel järjel on teatrikunst wanal Greekamaal seisnud, seal on ta oma tõsift ülesannet täitnud, pärastpoole aga, ja ifeäranis meie ajal, peetatse teatrit lõhuasjats ja see ifeäranis kohanlistele ringkondadele omane waade on teatri wäga madalale järjele kistunud.

Mõnekümne aasta eest tekkis Berliinis mõnede kirjanikkude eestwõiteld tõeliste ringkondades teatri-ühifus, kes enesele ülesandeks tegi ainult kõige paremat, mis näitekirjanduses on, rahwale pattuda. („Neue Freie Bühne“, „Freie Volksbühne“). Ühifus üüris enesele sellest teatriruumid ja palkas näitefektstonna. Selle ühifufe tegewust tagajärjed on wäga tähelepanemiseväärst; nad näitawad, et tõelised tõsifeste kunstiwäartufega tükkidest aru saawad. Keegi sarnase tõeliste teatri juht on ütelnud, et tõelised kõige parem teatripublikum on, nimelt selle poolest, et nad kõigest, millel teatre kunstiwäartus on, lugu ostawad pibada. Ifegi Berliini wäitekodanlaste „Schiller-teater“, kes ta tükkid hoolega wälja walib, et juuda sealse tõeliste ühifufe teatriga tükkide headufe poolest wõistelda.

Kõneleja awalbad lõpul soowi, et tõelised majanduslike ja ühifelulife wõitlufe kõrwal mitte nii tähtja edufaktori kohta, nagu teater on, eitawat seifutohta ei wõtats.

Pealikulajad awaldaswad kõnelejale kiitust. Peale selle algaswad abwokat Strandmanni juhatusel läbirääkimised.

Mõndasugust.

Lauljad ja gramofoni plated.

Weeldiw perspektiwe ei anna kellegile rahu. Wiimajel ajal on ka regisseurid jeda küsimust harutama hakanud. Kirjaniku õigus, kus see on? — Sgafugujed artistid, kes kirjaniku tõõfild näitelamal, kontsertides, gramofoni platedesfe laulmises, wõi kienmatographiintidele kopeerides, ei ole autoriõigufe osalised.

Arifst kunstnik, olgu ta regisseur, laulja, tantfija wõi mõni muu oma loomeprotseffis publikumi wõi majina ees ette kandes, jaab wabatatahife annetufe publikumi wõi majinomaniku käest, olgu see suur wõi wäike, tasumäär ripub ainult

tema andest ja võimijest ära. Tema waew on wälja maksitud ja mingisugust autoritõigusest ei võits enam juttugi olla. Mõned näitavad oma kirjades selle peale, et lauljannal plate kohta autoritõigus on, kuid igale näitlejale isikule on arusaadaw, et siin juur loogika ja jura wastu patustus peitub.

Siis kui laulja wõi mängija gramofoni oma ettekaande andis ja firmalt selle eest tasu sai autori õigus (ütleme, kui see ka ettekaande kohta maksu oleks) läheb selle firma omaks. Sellepärast läheb ka materialne kahjutajumaks, kui keegi firma niisuguse ooperi wõi romanje odavamalt sai, wõi lihtsalt esimehelt ära kopeeris, firmale kus sisse sai laulnud wõi mängitud, aga mitte ettekaandjale, kes oma honorari juba kätte sai. Kui kirjanik luba andis kellegile kirjastajale kirjastada, siis pole kirjastajal enam kirjastamise õigust. Nii pole ka lauljannal autoritõigusest juridiliselt tajundude wõimalust, kui tema lauluft mõni firma omale ka plated on kopeerinud. Praktika on näidanud, et üks laulja mitmele firmale platede sisse laulis ja nii mitmele kahju tegi. See juhtumine, kus artist gramofoni firmalt tasu saab, on niisama sugune, kui mõne wäljaaste eest näitelamal peale oma palga era tasu saamine. Kui aga keegi firma mõnda platet kopeerib, siis on see wõltsimine, mis seaduse ette läheb. Artistide kaitsete peaks seadus wälja antama, mis neid oma kunstniku nime kaitsete äriliste ettewõtete eest hoiaks.

Mark Twain. †

Juba mõne nädala eest hakkaswad New-Yorkist Mark Twaini haiguse kohta kõige kurwemad sõnumid ilmuma ja — nüüd ongi tema surmasõnum.

Mark Twain oli suureandeline humorist, ta wõis iga asja kohta süttitawat nalja teha, ka meile on ta paljude juutestena, mis siin-jeal ilmunud, tuntud. Ka isegi siis tegi ta nalja, kui telegramm tema surmaste ebatõelise awaldas, ta saatis järgmise dienduse: „Minu surmasõnum on weidi liialdatud.“ Nüüd aga on see sõnum walus tõde.

Wiimajel ajal ei olnud see nali enam küll endine süttitaw, mis wahest tema au, lugejatearwu tõusmise ja suurte summadega, mis temale tõsde eest makseti, seletataw on.

Suurepäraline mõteterawus oli temal weelgi aga nooruswärskus, elaw, süttitaw, tuni piisatenuisundim nali oli wahem, kui ennem. Tema wiimane jutustus Shakespeare üle oli niisugune suurepäraline wäljamõelus, mille sarnast teist harwa leidub.

Twaini ei tuntud mitte ühinda tema kodumaal Amerikas, waid ta oli üle ilma tuntud. Tema lastejututeft on määratuft efsemplaride arwul ilmunud. Kõik awanes nagu nõiawael tema jule all — küll sipegatest, kasfideft, koertest muud kui naera . . . Mgupäraltist ostas ta realnähtuseid seletada ja inimeste iseloomustid joonistada.

Tema wäikestele jutudele ei ole teisa kõrwa seada ja nendes oli ta palju juurem, kui oma tõsistes romanides. Ta oli üks esimehelasfilitest humoristidest. Tema nali on puhas, amarujeta. Midagi dickenslist elas tema pelmes inimeste-armastajas hinges ja ta naljatas heasfudamifist kõigi üle. Tema nali oli alati lõbus, ta ei imenud teda julepeast wälja, waid sünnitas wabalt, naeris järgijätmatalt ja naiwseft

Twain oli teistest humoristidest kes lüstitiffta anekdotifid, wodewaillloomikiffti wäliseid naljatusi iseloomuga segawad, palju kõrgem. Tema oli psychologifunftruit ja suur selles, siis kui ta inimese psychologie naiwseft sipegateste wõi mõnesse muusse loomasse wiis.

Maailma esimene humorist suri. Tema surmaga kaotas Amerika kirjandus palju ja teda leinab kogu kirjanduseilm taga.

8

Sport.

Suur maablemifepäew. Paari kuu eest kutsus Saitin Ubergi wälja, mille peale Uberg wistas, et tema ennem wõitlust ei alga, kui Saitin teatud summa sisse maksaks ja tema, Uberg direktfioni käest selleks wõitluseks luba saab. Nüüd awaldab „Moskowskaja Gaseta“ selle wõitluse kohta järgmise sõnumi:

Juba kaua pole sarnaseid maablemifit olnud, kui 28. märtsil. Tuli Saitin ja nõudis Ubergiga wõitlust. Nendele, kes maablemifit seaduseid tunnewad, oli Saitini nõudmine arusaadaw, see on isiksuse „kalleba“, arenale tulles oma „wahwifft“ näidata. Tuntud jooksufchampion, nagu Saitini harilikult nimetatakse wehkendab, et publikum tema auks meeleawalduse toime paneb. „Ma kutsufin wälja, pakkufin raha, aga nemad ei tahinud. Ma oleks ta kümne minuti jooksul mahapannud.“

Uberg nõudis, et temale kohe lubataks wõitluseks minna. Peale arupidamifit lasti Uberg wõitluseks minna. Nad läksiwastamifft. Wäite Uberg ja suur, raste Saitin. Ei keelatud wõtteid, käteturdmine, kõit see ei awitanud Saitinit. Uberg on tõeste tõrgetasfiline maaleja. Tema langes plastiitafifelt, korrektilifelt ja ofustawalt wastase peale. Käsi weine, wäänatuse pärast, kael niisamuti, wõitles ta edasi, tungis ikka peale. Saitin lubas Ubergi kümne minuti jooksul maha panna, kuid läts pool tundi, 40 minutit. Wõideldi tund aega, siis pidi tsirkus politfeti käsul kintupandama. Muibugi oleks Uberg wõinud 200 rbl. wõtta ja minna, sest wastane polnud teda tunni aja jooksul kogu oma mehfifuse peale wõnamata maha pannud. Lõpuks pidi Saitin tunnistama, et Uberg temast ofawam on ja see on maablemifit ülem asi.

Toimetusele saadetud raamatud.

1. **Peergudeft elektrini.** E. J. Tshhowi populärifitratõõ. Cesti keelde toimetanud W. Waher. Piltidega ja joonisustega 48 lht. Hind 16 kop. „Mõtte“ kirjastus Tallinnas.
2. **Mugust Wobeli riigipäewakõne. Karl Kautsky Naisterahwaste walimifedõigus.** J. Lillienbachi kirjastus 32 lht. Hind 8 kop.
3. **Kool ja kirik.** J. Lillienbachi kirjastus 32 lht. Hind 8 kop.
4. **Keiser Aleksander III.** J. Lillienbachi kirjastus 32 lht. Hind 6 kop.
5. **Teejuht.** J. Lillienbachi kirjastus 8 lht. Hind 1 kop.
6. **Klaara Zetkin „Naisterahwad ja tema majandusline seisuford.“** J. Lillienbachi kirjastus 32 lht. Hind 7 kop.
7. **Joh. Buharõrg „Ea parem seisus.“** J. Lillienbachi kirjastus 32 lht. Hind 8 kop.
8. **Seralkibes „Cesti usf.“** „Mõtte“ kirjastus 40 lht. Hind 25 kop.
9. **Jungersolli „Üksteise wastu käiwad kohad piiblis.“** „Mõtte“ kirjastus 36 lht. Hind 20 kop.
10. **J. Depman Komechid ja tähefaob.** Peterburi Cesti üliõpilaste selfft toimetused nr. 4. Hulga piltidega 75 lht., hind 35 kop.

— **Laius-Tähkvere laulu selft.** Saadame teile juun kuu lõpul minewase aasta käigu thes kaasannetega terwelt.

— **Carl T-g.** Küsitud numbrid wõite saada, rohkem neid ilmunud ei ole. Maksta tuleb Teil thes saatmiskuludega 37 kop., mida markides toimetusesse wõite saata, kirjeldusi wõite näha saata, aga nad peawad wärsked ja asjalikud olema.

— **P. R. küla 1. — o selft „Ehu“** Raha tänuga käes. Leht läheb.

— **J. Pärnus.** Saime Teie tellimise kolme eksemplari peale kätte. Saate adressid siia, siis paneme lehed kohe käima. Arwed õiendage wäljaandjaga hr. Altermanniga ringreisu ajal.

Geesti teater „Estonias“.

Teisel lühawõtte pühäl, 19. aprillil
viimast korda

Victor Léoni 3-järguline operett

„Lõksupuuja“

Franz Lehari muusikal.

Näitejuht: P. Pinna. Muusikajuht: A. Wirkhaus.

Hakatus punkt kell 8 õhtul.

Geesti teater „Estonias“.

Kolmandamal lühawõtte pühäl, 20. aprillil
viimast korda

Bernhard Shaw ajalooline komöödia

„Kuradi koolipoisid“

3-vaatujes, 6-pildis.

Näitejuht: Th. Alstermann.

Hakatus punkt kell 8 õhtul.

Geesti teater „Estonias“.

Refnädalal, 21. aprillil

üheteatritekümmeandam ja lõpulist viimast korda.

näitlejate tuluohtuks, saiooni lõpuks.

Lute lijalauludega.

Leo Falli muusikal, Victor Léoni 3-vaatujaline
operett

„Lõbus talupoeg“

Näitejuht: P. Pinna. Muusikajuht: A. Wirkhaus.

Hakatus kell 9 õhtul, lõpp kell 3 öösel.

G. M. S.

„Pandorin“.

Teisel lühawõtte pühäl, 20. aprillil

Suur pidu-õhtu.

Esikavas on: Muusika seltsi mandolinede koori
poolt, segafoorilaulud, hr. F. Kottas'e viiulifoolo ja
näitemäng:

„Kadeduse ohwrid“

Sinnad 50 ja 35 kop., pidulised tantsuts 35 ja 25 t.,
ainult tantsuts 50 ja 35 kop.

Hakatus kell 1/2 9 õhtul, lõpp kell 3 öösel.

G. M. S.

„Pandorini“ ruumides.

Kolmandamal lühawõtte pühäl, 20. aprillil.

Suur kõigehuvitavama ja mitmekesisema
esetavaga **Pidu õhtu.** (Waata müüriülehed).

Sinnad: 2 esimest rida 75 kop., 1. pl. 50, teised 35 t.,
ühes tantsuga. Ainult tantsuts, meesker. 40 ja naister.
35 kop. Hakatus kell 8 õhtul, lõpp kell 3 öösel.

G. R. S. Kose harufelts

Kolmandamal lühawõtte pühäl, 20. aprillil 1910. aastal

Kose kiriku juures

Suurema ja huvitavama esekawaga

Pidu-õhtu.

Hakatus kell 4 peale lõunat.

Sinnad — 50, 30 ja 20 kop.

Metropol.

Uudis!

tõmbejõud — Jardin d'Hiner.

Igaõhtused etendused uute kohale kutsutud esi-
mese klassi internatsionalartistide (26 inim.) poolt.

Esimest korda Tallinnas

Werodi (kuulsus).

Orlow ja hukow

ainult lühikeseks ajaks kui Wene kuulsamad
duettistid, kes Peterburi variéte-teatrites suure-
päraliste tagajärgedega ja wõistlusest väljas-
seiswalt üles on astunud.

Operettlauljanna **Grabbej.** Wene soubri.
Ha ei. Equilibrist **Bourdwan.** Wene
soubri. **Bjelskaja.** Imetantsijanna **Rapponé.**
Saksa tantsijanna **Carsten-Nordeg.** Muu-
sikaaxentrik **Copetti.** Wene roman ze-
tantsijanna **Bodmann.** Trio **Bontes.**

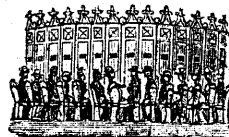
Programmides lähemalt. Pääsetähtede hinnad
harilikud.

Hakatus igal õhtul kell 9.

Peale etendust suur kunstnikkude cabaret.

Regisseur Michalini.

Photoplastikon

Kunstreiside
asutus. ■ ■ ■

Awatud kella 10. homm.
kuni kella 9. õht.

5. aprillist kuni 11. aprillini 1910.

Saksa keisripaari teekond
hommikumaaale
ja Palestinasle.

Sisseminek (ühes heat. maks.) 20 k., kooli-
lapsed, lapsed ja soldatid 15 k. (Koolilapsed
klasside wiisi 5 kop. laste pealt.)

■ ■ ■ Igal nädalal uus reis. ■ ■ ■

Peaasi. Teatridirektor: „Minu täna-
ses tiikis tuleb nüüd loomulik tuli ja loomulik wesi
ka ette. Ma tahaks teada, mis Teile veel soowite?“

Urmustaja: Et Teil ka paar loomulikku
osjade ettekandjat näitlejat oleks!

A. Panksepp.

Täieline

jalgratta parandamine,

emailleerimine ja nikeldamine; treimine ja
kõikjugu üksikute jagude juurdefegemine.

Töö on korralik ja terminlik.

Harju uul. nr. 45.

Kaubamaja

G. Gutkin

Tallinnas, Wiru uul.
Demini wastas.

☞ Suur ladu ☜

riideid ja kalewi fortijid näitelawa
sisseseadmiseks. Näituseks: wärwi-
list kalewit eesriiete jaoks, kulisside
riided, näitelawa pörandawaibad,
mööblite üleriided igas mustris ja
binnas. Kardinaid, portiéred, ja muud
näitelawa ilustused. Odawamad ülikonnad
teatrite garderobedele.

Peale selle suur ladu igalugustest moodistest
riidewabrikute willastest riidest, nagu: liidriidest,
kalewit, drappi ja cheviotti on alati suures wälja-
walikus taada.

Pulmade kaasawaraks iga selfi linaid ja puuwillast riidet.

Uudised igapäew naiste- ja meesterahwa riide-
test kui ka kalukatest.

Mööbliriideid, teppihid, kardinaid, pörandariideid,
magamise- ja reisi tekkiid, pleetiid, päewa- ja wihmawarjulid.
Profeslor Jägeri listemilist aluspesu.

Gummimantlid.

Kalukakaupa ja walmistatud karwakraesid, kui ka
müüsiid jne. Kaubamaja G. Gutkin.
Tallinnas, Wiru uul., Demini wastas.

Paljudes fortides paremaid

näo-seepisid, lõhnelisid,

hamba ja suu wett, pummadi ja juukse-
kaswatamise-rohtusid saada

Gd. Moring'i rohu- ja wärwitauplus

Suure Karja uul. nr. 14.

Trumanni

Delikates kauplus

Harju uul. nr. 45.

K. Kopijowski,

Tallinnas, Kopli uul. nr. 2

soowitab kõige odawamalt Rootsi ja muude
maade granidist ning marmorist

☞ monumentisi,
ristisid ja hauakiwa,

marmorist laudu ja lettisid, tsementkiwa, kõik-
suguste ilusate ja kirjude mustritega, maja- ja
kojapörandate jaoks.

Igaüks, kes monumentisid wõi ristasid tarwi-
tab, küsigu enne meie juures hindasid ja kujutusi.

I Hambakliinik

Wiru uul. nr. 7, Nikolai majas.

Wastuwõtmine kogu päewa otja.

Kunstliste hammaste laboratorium.

Hinnad kindlad.

Uued paberossid!

Suitsetage paberossisid:

„РЪЗВУШКА“

(Reswuschka).

20 tükki 6 kop.

Headuse poolest kõigist ees.

Ühisus „Laferme“,
St. Peterburis.

Uued paberossid!

Uus

delikates

piimaainetekauplus

Suurel
Tartumaant.
nr. 8.

Soovitam oma tagavarast Schweitzi, Hollandi, Odomer ja Prantsuse

juustusortsiid.

Luna- ja Pariis-kööginäid

Iga felti piima oma piimatolituselt. Rosentowis steriliseeritud piim ja koorejuust.

Kohwi-, wahu- ja pressitud hapu koort.

Konferwid, kilud, fardinid, tšitronid, apelsinid jne.

Näitustel mitmed I ja II auhinna saanud.

Suurel Tartu maanteel nr. 8. J. Jõhvikas.

Kõnetraat nr. 346.

Minult Pika ja Waimu uul. nurga peal olewast nr. 43/2

G. L. Kymmeli

õllelabust, mille pidaja hr. C. Hanson on, saab head

Saazer- | Bräu
Spaeter- |

Berliner Weisbier Münchenener

Limonadi Pilsener

Selterji Märken

Kwaszi ja Saager-

Mödu Bairisch

Saada igast restoranist Tallinnas. Tellimisi wõtawad kõik wiinakauplused wastu.

Pika ja Waimu uul. nurgal n. 43/2.

Kõnetraat 346.

C. Hanson.

J. C. Steinfels

piltide ja raamide magasin,

ennem Kullasepa uul. nüüd Kinga uul. Nr. 1.

Soowitab suures ladus odawalt piltisid raamidega ehk ilma raamideta. Oliwäripildid 20x12 w-i ilusad tööd 12 rbl. tükk.

Piltide raamimise tööd on odawad ja head.

Postkaartide- ja päewapiltidealbumid jne.

Paberossid:

„ADA“ 25 tüf.; 10 tüf.; 5 tüf.
15 kop. 6 kop. 3 kop.

on saada igal pool.

Nende kõrged headust palub proowida
ühijus

„A. N. Bogdaow & Ko.“

S. Peterburis.

Ostau ja müün kõikjugu pruugitud maha-
kõikjugu teisi asju ja kraami, kõige wähemast kuni kõige
tallimani. Kellel midagi müüa on, palun teatada
Wäiksel Tartu maant. nr. 6, pruugitud asjade poes.

J. Sommer.

Igaguguste

hinnaste, pesu, kraede ja rinnaesiste

Spetsialmagasin.

Paul Winter,

Wiru uul. nr. 24.

Hoiatus!

Et wiimasel ajal meie paberossidid

„Добрый Молодец“

järeldamama on hakatud,

(Dobry Molodetz)

Pange siinolewat
wabriku märki tähele.

20 tükki 5 kop.

Dobry Molodetz

Ainult see on õige
paki-pilt

Dobry Molodetz
Ainult see on õige
paki-pilt.

hoiatame austatud kaubatarwitajaid ja palume sellepärast ostu juures meie nime hoolega tähele panna.

Ühisus „Laferme“ St. Peterburis.

A. Winnal'i päewapildi- töökojas

Tallinnas, Niguliste uul. nr. 11,
Värnu, Nüüsti uul. nr. 49,
Saapjalus, S. promenaadil 132,

walmistatakse päewapildid moosjatel paberitel ja suurendu-
sed, tšeh, pigment, aquarell ja õliwärvidega alati korralditud
a ruttu.

Kunstnikkudele ja näitlejatele teatud %.

Balun adressi hästi tähele panna:
Suurel Karja uul. nr. 2.

Parisi magasin,

Tallinnas, S. Karja uul. nr. 2,
foowitab alati juures walitus kõige uemate
väljamaa moodide järele walmistatud
meeste- ja naisterahwa
walmistatud riideid
ainult parematest riidesortidest, ilutoreda pas-
simisega ja oma töötoas tehtud tugewa tööga.

Balun adressi hästi tähele panna:
Suurel Karja uul. nr. 2.

Hülfid „Georgi“

ainult esimeses headuses igal pool müügil.

Saapakauplus K. Kask,

Wäikse Karja ja Sauna uul. nurgal.

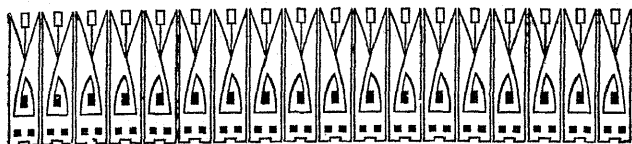
Söowitab suures väljawalikus pare-
matest wabrikutest uueste saadud ja
oma töötoas walmistatud saap-
paid ja kingasid. St. Peter-
buri gummikalossisid, head
saapamääret, saapapaela-
sid, maniskaid, kaelid,
kaelasidemeid, traksisid,
sokkisid, sukkasid, wiiltsa-
paid ja toakingasid jne.

Hinnad kõige odawamad. Kauba keaduse eest täielik wastutus

Rohu- ja wärwikauplus K. Sosaar

Tallinnas, ringkonnakohtu wastas.

Kõnetraat nr. 462.

Üksi

leal on kasulik ostukoht, kus ostja täielikku väljavalikut ja head

kaupa leiab.

R. Reichmann

Tallinnas, Pikal uul. nr. 25,

foovitab oma suurest ladust iga feltsi

riide-

pesu-

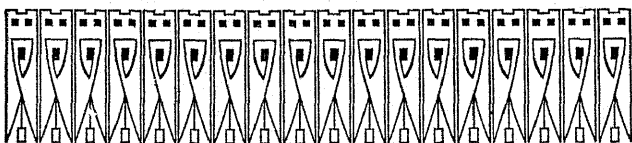
saapa- ja

pudu-

kaupa

Spord- ja turnimiseriideid.

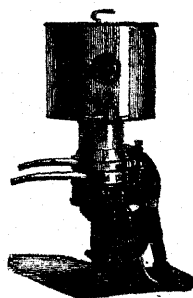
Hinnad odavad ja kindlad.

Ainult

„Alfa-Laval“

ostavad need, kes teavad, mis-sugune koorelahutaja

kõige parem ja kasulik on.

Siberis, kus iga aasta umbes 5.000.000 puuda võid tehtakse, on

80% „Alfa-Laval“ koorelahutajaid töötamas ja ainult 20% teistest sistemidest. Waata piimatalituselehe nr. 39 „Mo. Xos.“ 1909. a. piimatalituse-masinate ja -riistade hinnata

„Alfa-Laval“ koorelahutajate, piimatalituse-masinate ja -riistade hinnakirjad saadetakse soovijatele igal ajal maksuta kätte.

Kaubamaja „Alfa-Nobel“

Peterburis, Omskis, Warssawis ja Odessas.

L. Pirowitschi, Wiru uul. nr. 21.

Kõige suurem ladu kõiksugusid

uurisid, seina- ja äratamise-

kellafid.

Suur walik uuest kullast tettiisid 14 pr., mis iialgi tarwa ei muuda, kulb 56 pr. laulatus-formu-seid miin kulla kurfi järele.

Seerilastele

kõitfugusid kuld ilusformuseid, kulb- ja uustulb-medaljongisid, kääwõrusid, proksfid jne., miin kõige obawama hinnaga.

L. Pirowitsch,

Wiru uul. nr. 21, uuris, kulb-, hõbe- ja melchtori-kauplus Tallinnas.

Межевой инженеръ

Принимаетъ землеустроительныя работы; землемѣрныя, таксаціонныя, лѣсоустроительныя, меліораціонныя, введеніе образцовыхъ хозяйствъ, изготовленіе плановъ и исполненіе разныхъ чертежныхъ работъ.

Приемъ отъ 8—10 утра Вышг. Бульваръ № 13 и отъ 4—5 попол. Систернская № 1.

Maamõõtja insener

Wõtab oma peale maade torralbuse töõfid, nagu: maamõõtmine, hindamine, meelatorraldamine, eestujulituse kohtade jisseeadmine, soobe kuuwatamine, laartide walmistamine, ajatõhaste taluhoonete eel-arwew, plaanid jne. Annab asjatundlikka seletusi kõigis maade torraldamise asjus. Peale selle wõtakse kõitfugu joonistuse-tööd walmistada.

Kõnetunnid tella 8—10 hommikul Toom promenaal nr. 13, põllupanga wastas ja peale lõunat tella 4—5 Munne uul. nr. 1.

Jngen. Landmesser

Übernimmt Arbeiten, wie z. B.: Wirtschaftseinrichtung, Vermessungen, Bonitierungen, Forsteinrichtungen, Meliorationen, Einführung von Musterwirtschaften, Anfertigung von Plänen und Ausführung verschiedener Zeichenarbeiten.

Empfang von 8—10 Uhr vormittags Dom-Promenade No. 13 u. 4—5 Uhr nachmittags Süsternstrasse No. 1.

ESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR